

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

**Lausuntoyhteenveto hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi
vaaratiedotteesta annetun lain 5 ja 7 §:n muuttamisesta**

10.8.2026
VN/18335/2026
SM010:00/2026
Suvi-Maria Wilska

Sisällysluettelo

1. Tausta	4
Lausunnonantajat	4
Ei lausuttavaa.....	4
Yleisarvio	4
2. Lausunnonantajat	5
Etelä-Karjalan pelastuslaitos	5
Etelä-Savon hyvinvointialue	5
Helsingin kaupungin SOTEPE	5
HUS- yhtymä.....	6
Hätäkeskuslaitos	7
Ilmatieteen laitos	10
Keski-Suomen pelastuslaitos	10
Kymenlaakson pelastuslaitos.....	10
Liikenne- ja viestintäministeriö.....	11
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.....	11
Lounais-Suomen poliisilaitos	11
Lupa- ja valvontavirasto	11
Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos	11
Maa- ja metsätalousministeriö	12
Näkövammaistenliitto ry	12
Opetus- ja kulttuuriministeriö	13
Pirkanmaan pelastuslaitos	13
Pohjanmaan hyvinvointialue	13
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	13
Poliisihallitus.....	14

<u>Poliisihallitus, poliisitoimintayksikkö</u>	<u>14</u>
<u>Puolustusministeriö</u>	<u>15</u>
<u>Päijät-Hämeen hyvinvointialue</u>	<u>15</u>
<u>Pääesikunta</u>	<u>15</u>
<u>Rajavartiolaitoksen esikunta</u>	<u>15</u>
<u>Ruokavirasto</u>	<u>15</u>
<u>Sisäministeriön poliisiosasto</u>	<u>15</u>
<u>Sosiaali- ja terveysministeriö</u>	<u>15</u>
<u>Statens Ämbetsverk på Åland</u>	<u>16</u>
<u>Suomen kuntaliitto ry</u>	<u>18</u>
<u>Säteilyturvakeskus (STUK)</u>	<u>18</u>
<u>Työ- ja elinkeinoministeriö</u>	<u>19</u>
<u>Valtioneuvoston kanslia</u>	<u>19</u>
<u>Valtiovarainministeriö</u>	<u>19</u>
<u>Vantaan- ja Keravan hyvinvointialue</u>	<u>20</u>
<u>Varsinais-Suomen pelastuslaitos</u>	<u>20</u>
<u>Yksityishenkilö 1.</u>	<u>21</u>
<u>Yksityishenkilö 2</u>	<u>23</u>
<u>Yleisradio</u>	<u>25</u>
<u>Ympäristöministeriö</u>	<u>25</u>
<u>Ålands polismyndighet</u>	<u>25</u>
<u>Ålands landskapsregering</u>	<u>28</u>
<u>3. Huomiot ja kehittämis ehdotukset</u>	<u>30</u>

1. Tausta

Sisäministeriö pyysi lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi vaaratiedotteesta annetun lain 5 ja 7 §:n muuttamisesta. Lausuntokierros järjestettiin ajalla 30.6.2026–14.6.2026. Lausuntoaika oli ohjeaika lyhyempi esityksen kiireellisyyden vuoksi. Ahvenanmaan maakuntahallitukselle ja valtiovarainministeriölle annettiin lisäaikaa 21.7.2026 saakka. Häätäkeskuslaitokselle annettiin lausunnon antamiseen lisäaikaa 31.7.2026 saakka, koska lausuntopyyntö oli mennyt väärään osoitteeseen. Lausuntopyyntö oli kaikille avoimesti saatavilla lausuntopalvelu.fi -palvelussa. Lausuntoja saapui yhteensä 42 kappaletta ministeriöiltä, viranomaisilta, järjestöiltä, tutkimuslaitoksilta ja muilta sidosryhmiltä.

Lausunnonantajat

Seuraavat tahot lausuivat asiasta: Etelä-Karjalan pelastuslaitos, Etelä-Savon hyvinvointialue, Helsingin kaupungin SOTEPE, HUS- yhtymä, Häätäkeskuslaitos, Ilmatieteen laitos, Keski-Suomen pelastuslaitos, Kymenlaakson pelastuslaitos, liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Lounais-Suomen poliisilaitos, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos, maa- ja metsätalousministeriö, Näkövammaistenliitto ry, opetus- ja kulttuuriministeriö, Pirkanmaan pelastuslaitos, Pohjanmaan hyvinvointialue, Pohjois-Karjalan hyvinvointialue, Poliisihallitus, Poliisihallitus poliisitoimintayksikkö, puolustusministeriö, Päijät-Hämeen hyvinvointialue, Pääesikunta, Statens Ämbetsverk på Åland, Suomen kuntaliitto ry, Säteilyturvakeskus (STUK), valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriö, Vantaan- ja Keravan hyvinvointialue, Varsinais-Suomen pelastuslaitos, Yleisradio, ympäristöministeriö, Ålands polismyndighet, Ålands landskapsregering ja kaksi yksityishenkilöä.

Ei lausuttavaa

Seuraavilla tahoilla ei ollut lausuttavaa asiasta: Lupa- ja valvontavirasto, Rajavartiolaitoksen esikunta, Ruokavirasto, Sisäministeriön poliisiosasto, sosiaali- ja terveysministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö.

Yleisarvio

Lausunnonantajien keskuudessa vallitsi erittäin laaja yksimielisyys siitä, että Cell Broadcast -teknologiaan perustuvan väestönvaroitussjärjestelmän (FI-Alert) käyttöönotto on tarpeellinen, perusteltu ja kannatettava uudistus. Valtaosa lausunnonantajista katsoi, että järjestelmä parantaa väestön varoittamisen nopeutta, tavoitavuutta, alueellista kohdentamista ja toimintavarmuutta sekä täydentää tarkoituksenmukaisesti nykyistä monikanavaista vaaratiedotejärjestelmää. Lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti Cell Broadcast -teknologiaan perustuvan FI-Alert-väestönvaroitussjärjestelmän käyttöönottoon. Uudistuksen arvioitiin vahvistavan väestön turvallisuutta, viranomaisten toimintakykyä ja kriisinkestävyyttä.

Uusi Cell Broadcast- järjestelmä olisi nykyisiä varoituskanavia täydentävä ratkaisu. Annetuissa lausunnoissa korostettiin kuitenkin monikanavaisuutta, väestöhälyttimien, radion, television ja muiden viestintäkanavien merkitys säilyisi tulevaisuudessa tärkeänä erityisesti niiden henkilöiden tavoittamiseksi, joita uusi järjestelmä ei saavuta.

Keskeisiksi kehittämiskohteiksi nostettiin saavutettavuus ja yhdenvertaisuus. Erityistä huomiota toivottiin näkövammaisten, ikääntyneiden, vieraskielisten sekä niiden henkilöiden tarpeisiin, joilla ei ole yhteensopivaa mobiililaitetta. Lausunnonantajat korostivat ruudunlukuohjelmien ja tekstistä puheeksi -toimintojen yhteensopivuutta sekä selkeiden käyttöohjeiden merkitystä. Monissa lausunnoissa ehdotettiin varoitusten välittämistä kansalliskielten lisäksi myös englanniksi ja tarvittaessa muilla kielillä. Lisäksi esitettiin, että sääntelyn tulisi olla teknologianeutraalia, jotta myös tulevaisuuden varoitusteknologiat voitaisiin ottaa käyttöön ilman lakimuutoksia.

Lausunnoissa korostettiin myös vastuiden, toimintamallien ja häiriötilanteiden menettelyjen selkeyttämistä sekä Hätäkeskuslaitoksen riittävän rahoituksen turvaamista. Yksittäisissä lausunnoissa ehdotettiin pelastusviranomaiselle oikeutta lähettää vaaratiedotteita suoraan erittäin kiireellisissä tilanteissa sekä järjestelmän tulevaa hyödyntämistä ennakoivassa turvallisuusviestinnässä. Yleisradio kannatti uudistusta ja ehdotti internetpalvelujensa huomioimista osana vaaratiedotteiden jakelua. Hätäkeskuslaitos esitti lausunnossaan muun muassa korvaavaa termiä solulähetysjärjestelmä Cell Broadcast järjestelmälle.

Ahvenanmaata koskevissa lausunnoissa korostettiin erityisesti valtakunnan ja maakunnan toimivaltarajojen selkeyttämistä, Ahvenanmaan viranomaisten oikeutta käyttää järjestelmää omalla toimialallaan, ruotsinkielisten palvelujen toimivuutta, Ahvenanmaan asukkaiden yhdenvertaista turvallisuustasoa suhteessa muuhun Suomeen ja toimivia yhteistyörakenteita valtakunnan ja maakunnan viranomaisten välille.

Yhteenvedona lausunnoista muodostui erittäin vahva tuki lakimuutokselle. Yksikään lausunnonantaja ei vastustanut esitystä, ja esitetyt huomiot liittyivät pääasiassa järjestelmän jatkokehittämiseen, saavutettavuuteen, monikielisyyteen, teknologianeutraalisuuteen, sekä käytännön toteutukseen.

2. Lausunnonantajat

Etelä-Karjalan pelastuslaitos

Etelä-Karjalan pelastuslaitos toteaa lausunnossaan, että esitetty muutos on kannatettava ja hyvä parannus. Uusi Cell Broadcast pohjainen varoitusjärjestelmä täydentää olemassa olevaa monikanavaista varoitusjärjestelmää sekä parantaa edelleen vaaratiedotteiden nopeutta, kattavuutta ja kohdentumista.

Etelä-Savon hyvinvointialue

Etelä-Savon hyvinvointialueen näkemyksen mukaan uusi Cell Broadcast -väestönvaroitusjärjestelmä täydentää monikanavaista varoittamisjärjestelmää ja on perusteltu uudistus. Cell Broadcast -varoitusjärjestelmän kautta on mahdollista laajentaa vaaratiedotteen välityskanavia nykyisestä, mikä parantaa väestön tavoittamista, nopeuttaa tiedotteiden välittämistä sekä mahdollistaa entistä tarkemman alueellisen kohdentamisen.

Helsingin kaupungin SOTEPE

Helsingin SOTEPE kannattaa uudistuksen keskeisiä tavoitteita sekä pitää lain päivittämistä ja Cell Broadcast -varoitusjärjestelmän käyttöönottoa tärkeänä. Helsingin kaupungin SOTEPE esitti muutoksia kahteen lakiesityksen kohtaan.

5 § Vaaratiedotteen välittäminen väestölle

Alkuperäinen esitys: Vaaratiedote välitetään väestölle radiossa, Hätäkeskuslaitoksen tarjoamaan telepäätelaitesovellukseen ja Cell Broadcast -väestönvaroitussjärjestelmään.

Helsingin SOTEPE Lausuman mukaan: Muutetaan teknologiasidonnainen "Cell broadcast" teknologian kehittymisen paremmin kestäväksi termiksi. Kts. lausumamme 5 §. Jotta eri turvallisuustilanteissa toiminta on lain kirjauksen mukainen. Pelastuslaitos esittää, että 7 §:ään lisätään uusi momentti, jolla mahdollistettaisiin hätäkeskuslaitoksen lisäksi myös pelastusviranomaiselle vaaratiedotteen välittäminen väestölle, mikäli se on vaaratiedotteen aikakriittisyyden vuoksi välttämätöntä. Täten esim. ilmavaaratilanteessa ensimmäisenä tiedon saava pelastusviranomainen voi suoraan välittää vaaratiedotteen väestölle. Pyrkimyksenä on viiveen minimointi.

Muutosesitys 7 §: Vaaratiedottamisprosessin kulku: Alkuperäinen esitys: Hätäkeskuslaitos välittää vaaratiedotteen Cell Broadcast -väestönvaroitussjärjestelmään ja telepäätelaitesovellukseen, sekä radiossa ja televisiossa jakelua varten Yleisradio Oy:öön.

Helsingin SOTEPE ehdottaa lausunnossaan, että muutetaan teknologiasidonnainen "Cell broadcast" teknologian kehittymisen paremmin kestäväksi termiksi. Jotta eri turvallisuustilanteissa toiminta on lain kirjauksen mukainen. Pelastuslaitos esittää, että 7 §:ään lisätään uusi momentti, jolla mahdollistettaisiin hätäkeskuslaitoksen lisäksi myös pelastusviranomaiselle vaaratiedotteen välittäminen väestölle, mikäli se on vaaratiedotteen aikakriittisyyden vuoksi välttämätöntä. Täten esim. ilmavaaratilanteessa ensimmäisenä tiedon saava pelastusviranomainen voi suoraan välittää vaaratiedotteen väestölle. Pyrkimyksenä on viiveen minimointi.

Muutosesitys 7 §: Hätäkeskuslaitos välittää vaaratiedotteen matkapuhelinpohjaiseen väestön varoitussjärjestelmään ja telepäätelaitesovellukseen, sekä radiossa ja televisiossa jakelua varten Yleisradio Oy:öön. Mikäli vaaratiedotteen välittämisen kiireellisuuden vuoksi on välttämätöntä, myös pelastusviranomainen voi edellä 7 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla välittää vaaratiedotteen väestölle.

HUS- yhtymä

HUS- yhtymä katsoo, että lakimuutoksen perusteluissa tuodaan hyvin esiin ne perusteet ja perustelut, joiden takia lakia tulee muuttaa esitetyllä tavalla. Kansainvälinen ja kansallinen toimintaympäristö on muuttunut sillä tavalla, että myös Suomessa tulemme tarvitsemaan vaaratiedottamisen entistä laajempaa ja nopeampaa toimeenpanoa. Lakiesitys ei poista nykyisiä vaaratiedottamisen toimintamalleja tai vastuita, vaan tuo yhden uuden kanavan viestiä mahdollisista vaaroista, joka mahdollistaa vaaratiedotteiden tavoitettavuuden kehittymisen. HUS-yhtymän näkökulmasta vaaratiedottamisen kehittäminen ja esityksessä esille tuodut perusteet ovat erittäin perusteltuja ja siten kannatettavia.

Esityksessä esiin tuodut kirjaukset lakimuutoksen tavoitteista ovat HUS-yhtymän mielestä yksiselitteiset ja ehdottoman tarpeelliset. HUS-yhtymä kannattaa esitettyjä tavoitteita eikä tavoitteisiin ole näin ollen lausuttavaa. Esityksenä lainsäädännön muuttamiseksi tuodaan esiin Cell Broadcast -varoitussjärjestelmän käyttöönotto lisänä nykyistä vaaratiedottamisen toimintamallia. Cell Broadcast -varoitussjärjestelmä on laajasti käytössä muiden maiden

vastaavissa vaaratiedottamisen kokonaisuuksissa. HUS-yhtymän näkemyksen mukaan, on hyvä, että myös Suomessa tultaisiin jatkossa käyttämään järjestelmään, jonka toimivuus on todettu olevan riittävän toimiva sekä riittävän laadukas. HUS-yhtymällä ei ole lausuttavaa esityksessä oleviin 5§:n ja 7§:n kirjauksiin. HUS-yhtymä kannattaa esitettyjä 5§ ja 7§ kirjauksia.

Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskuslaitos kannattaa esitettyjä lakimuutoksen tavoitteita. Turvallisuusympäristön muutokset ovat lisänneet tarvetta varoittaa väestöä nykyistä tehokkaammilla ja tavoitettavuuden varmistavilla teknologioilla. Solulähetysjärjestelmä (Cell Broadcast) on tähän tarkoituksenmukainen järjestelmä. Samalla Suomi myös täyttää Euroopan unionin eurooppalaisen sähköisen viestinnän säännösten artiklan 110 vaatimukset tavoittavat vaaratilanteissa myös alueella vierailevat ihmiset matkapuhelinverkkojen kautta.

Hätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan eri turvallisuusviranomaiset ovat jo pitkään yhdessä tunnistaneet Cell Broadcast -teknologian tarpeellisuuden, mutta kehittämisen vaatimia resursseja ei ole ollut. Koska Suomessa ei ollut näköpiirissä tekstiviestiin tai solulähetyskseen (Cell Broadcast) perustuvaa vaaratiedotejärjestelmää, Hätäkeskuslaitos päätti vuonna 2019 lisätä sovellukseen tiedoteominaisuuden. Näin vaaratiedotteiden jakelu saatiin aiempaa monikanavaisemmaksi. 112 Suomi -sovellukseen kehitetyn vaaratiedoteominaisuuden ei ole nähty olevan ns. pakottavaa viestien vastaanottoa mahdollistavaa järjestelmää korvaava järjestelmä, vaan enemmänkin lisäarvopalvelu. Vaaratiedotteet on lisätty 112 Suomi -sovellukseen vuodesta 2019 alkaen, mutta koko ajan on tiedostettu sovelluksiin liittyvät lainalaisuudet ja heikkoudet esimerkiksi siinä, miten puhelinten eri käyttöjärjestelmät tuovat omat rajoituksensa sovelluksen kautta välitettävien vaaratiedotteiden läpimenoa koskien. Puhelimen käyttäjä on voinut myös omin valinnoin vaikuttaa vaaratiedotteiden läpimenoon.

Solulähetysjärjestelmä (Cell Broadcast) mahdollistaa jatkossa vaaratiedottamisen eri tasoisena (erilaisin äänimerkein) myös itse järjestelmässä. Lisäksi käytössä ovat edelleen nykyiset vaaratiedotekanavat. Virallisten vaaratiedotekanavien rinnalle on Hätäkeskuslaitoksen tarjoamaan telepäätelaitesovellukseen (112 Suomi) lisäksi tulossa erillinen ominaisuus ilmasta uhkaavasta vaarasta varoittamiseen, mikä täydentää kyvykkyyttä monikanavaisen väestön varoittamiseen. Mahdollisuus useiden kanavien käyttämiseen tiedotteiden näkyvyyttä ja parantaa varautumista häiriötilanteissa.

Hätäkeskuslaitos katsoo, että monikanavaisen vaaratiedottamisen säilyttäminen on tärkeää siitäkin syystä, että kaikilla kansalaisilla ei ole välttämättä sellaista matkapuhelinta, joka mahdollistaisi vaaratiedotteen vastaanottamisen vain solulähetyskseen tai sovelluksen kautta. Mikäli kysymys on välittömiä suojaustoimia vaativasta tilanteesta, on tärkeää, että vaaratiedote kytetään välittämään nopeasti ja samanaikaisesti useilla eri kanavilla.

Hätäkeskuslaitos katsoo, että monikanavaisen tiedottamisen osalta tulee huolehtia kuitenkin siitä, että eri tiedotekanavilla tieto on yhdenmukaista ja mahdollisimman yhdenaikaista. Siitä syystä on tärkeää, ettei tiedottaminen eri järjestelmillä hajaudu lukuisiin eri paikkoihin, vaan toimintaprosessit ovat suoraviivaisia ja vastuut selkeät. Hallituksen esitys tukee tätä periaatetta.

Hallituksen esityksessä kaikissa tilanteissa vaaratiedote olisi välitettävä kaikilla eri vaaratiedottamiskanavilla huolimatta siitä, mikä uhkan tai vaaran taso on (pl. televisio, jonka käyttäminen on harkinnanvaraista). Hätäkeskuslaitos katsoo, että tiedottamisvastuussa olevalle viranomaiselle tulisi mahdollistaa erilaisten väestön varoittamisen menetelmien harkinnanvarainen valinta. Lainsäädännön ei tulisi valittavien menetelmien (vaaratiedottamiskanavien) osalta olla ehdoton, vaan mahdollistaa joissain vaaratilanteissa esimerkiksi ainoastaan matkapuhelinpohjaisten tiedotuskanavien käyttämisen. Hätäkeskuslaitos katsoo, että lievemmissä vaaratilanteissa, kuten esimerkiksi hätäliikenteen häiriötilanteissa, saattaisi väestön varoittamiseen riittää vain Hätäkeskuslaitoksen tarjoaman telepäätelaitesovelluksen ja solulähetysjärjestelmän (Cell Broadcast) käyttäminen järjestelmän EU Alert -määrittelyn mahdollistamalla lyhyemmällä merkkiäänellä. Solulähetysjärjestelmän (Cell Broadcast) EU Alert -konseptin mukaisten eri "hälytystasojen" käyttämisestä voidaan vaihtoehtoisesti säätää valtioneuvoston asetuksella.

Lisäksi tulee huomiotavaksi se, että erilaisilla vaaratiedotekanavilla ei välttämättä pystytä välittämään tiedotteita täysin saman merkkimäärän mukaisesti. Viestien sisältö on tarkoituksenmukaista mahdollistaa siten, että se on välitysmenetelmäkohtainen, kunhan tiedotteen pääviesti ei muutu. Hätäkeskuslaitoksen mukaan kirjoitusasu tai tekstin kirjoitusjärjestys tai käännös voi olla eri järjestelmissä erilainen, koska eri vaaratiedotekanavien teknologiat sekä kirjoituskentät ja niiden järjestys voivat olla erilaiset. Lainsäädännön tulee mahdollistaa tämä.

Hallituksen esityksessä esitetään Cell Broadcast -termin käyttämistä myös lain pykälissä. Hätäkeskuslaitos esittää tältä osin käytettäväksi suomenkielistä termiä solulähetys ja ruotsinkielistä termiä cellbaserad utsändning. Myöhemmin mahdollisesti teknologian muuttuessa lainsäädäntö ei olisi teknologiasidonnainen. Hallituksen esityksessä olisi hyvä tuoda esiin myös se, että minkä tahon vastuulle tulevan solulähetysjärjestelmän (Cell Broadcast) ylläpito ja häiriönhallinta kuuluu.

Solulähetysjärjestelmän (Cell Broadcast) kehittäminen on tällä hetkellä käynnissä ja aikataulu käyttöönotolle on vielä vahvistumatta tavoiteaikataulusta huolimatta. Vielä ei ole päästy testausvaiheeseen tai koulutettu esimerkiksi Hätäkeskuslaitoksen johtokeskuksen henkilöstöä tulevan järjestelmän käyttöön. Tästä syystä Hätäkeskuslaitos esittää harkittavaksi siirtymäaikaa lakimuutoksen voimaantuloon.

Hätäkeskuslaitos esittää seuraavia täydennyksiä ja muutoksia esityksessä oleviin 5 §:n ja 7 §:n kirjauksiin:

5 § Vaaratiedotteen välittäminen väestölle

Vaaratiedote välitetään väestölle tiedotusvastuussa olevan viranomaisen päätöksen mukaisesti solulähetysjärjestelmän, Hätäkeskuslaitoksen tarjoaman telepäätelaitesovelluksen ja radion kautta.

7 § Vaaratiedottamisprosessin kulku

Hätäkeskuslaitos välittää vaaratiedotteen solulähetysjärjestelmään ja tarjoamaansa telepäätelaitesovellukseen sekä radiossa, televisiossa ja Yleisradion internetissä tarjoamissa palveluissa tapahtuvaa jakelua varten Yleisradio Oy:öön.

Solulähetysjärjestelmän käyttöönotto vaatii erilaisten ohjeistusten (kuten Vaaratiedoteoppaan) päivitystä ja koulutusta tiedotusvastuullisille tahoille. Jotta päivitykset olisivat aikaa kestäviä, tulisi vaaratiedotelain muitakin pykälää tarkastella nykyiseen toimintaympäristöön peilaten ja vuosien varrella kertyneeseen empiiriseen kokemukseen pohjaten. Tästä syystä Hätäkeskuslaitos haluaa nostaa esiin tarpeen kehittää vaaratiedottamista koskevaa lainsäädäntöä jatkossa seuraavilta osin:

4 § Vaaratiedotteen antaminen

LisäySESitys: Vaaratiedote on annettava aina, jos väestöä varoitetaan äänimerkein.

Vaikutus: Väestöhälyttimiä käytettäessä väestön varoittamiseen on välttämätöntä antaa myös vaaratiedote toimintaohjeineen. Muussa tapauksessa ruuhkautetaan hätänumero ja aiheutetaan yhteiskunnassa merkittävää epätietoisuutta. Asia tuodaan esiin hallituksen esityksessä, mutta tämä olisi hyvä lisätä myös pykäläkirjauksiin ja tarkentaa asiaa valtioneuvoston asetuksella.

6 § Väestön varoittamisessa käytettävät kielet

Muutosesitys: Jos 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu vaarallinen tapahtuma tai sen seuraukset kohdistuvat pääosin saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:n mukaiselle saamelaisten kotiseutualueelle tai milloin siihen muutoin on erityistä syytä, vaaratiedote on mainitulla alueella annettava lisäksi saamen kielellä.

Vaikutus: Muotoilu vastaisi saamen kielilain (1086/2003) 8 §:n 4 momentin mukaista kirjausta ja selkeyttäisi myös tiedotusvastuussa olevan viranomaisen tilannearviota siitä, milloin vaaratiedote on annettava eri saamen kielillä.

LisäySESitys: Vaaratiedote voidaan tiedotusvastuussa olevan viranomaisen harkinnan mukaan antaa tarvittaessa myös englannin kielellä. Vaikutus: Tämä tarkoittaisi jatkokehitystä kielivalintojen osalta myös esimerkiksi 112 Suomen käyttöliittymään, josta syntyisi kustannuksia. Lisäksi se tarkoittaisi eri viranomaisten vaaratiedotepohjien päivittämistä myös englannin kielelle.

8 § Vaaratiedotteen kääntäminen

Muutosesitys: Pykälä tulisi ei-tarkoituksenmukaisena poistaa. Käännösavustus on koskenut ainoastaan pelastusviranomaista, poliisia ja Rajavartiolaitosta sekä Ahvenanmaan valtionvirastoa. Erityisesti pelastusviranomaisten ja poliisin johtokeskusjärjestelmä on vakiintunut, joka on parantanut näiden valmiuksia mm. valmiiden vaaratiedotepohjien käyttöön eri kielillä. Rajavartiolaitoksella on vakiintunut johtokeskuskokonaisuus ollut olemassa jo pidempään. Lisäksi keinoälyn yleistyessä myös viranomaiskäytössä, käännösavun tarve lienee jatkossa varsin vähäistä.

Edellä mainituista syistä käännösavun antamisen säätäminen Hätäkeskuslaitoksen tehtäväksi ei ole enää tarkoituksenmukaista. Lisäksi mahdollinen käännösavustusprosessi käännösten

tarkistuttamisineen lisää turhia viiveitä väestön varoittamiseen. Joka tapauksessa vaaratiedotteiden sisällöstä vastaa kuitenkin aina tiedotusvastuussa oleva viranomainen. Käännösapua pystytään antamaan tarvittaessa Häätäkeskuslaitoksesta tukitoimena osana normaalia viranomaisyhteistyötä.

Ilmatieteen laitos

Ilmatieteen laitos on tyytyväinen siihen, että esitys parantaa mahdollisuuksia varoittaa väestöä nopeasti, kattavasti ja maantieteellisesti rajatusti.

Keski-Suomen pelastuslaitos

Keski-Suomen pelastuslaitoksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vaaratiedotteesta annetuin lain 5 ja 7§:n muuttamisesta

Keski-Suomen pelastuslaitos pitää hallituksen lakiesitystä perusteltuna ja kannatettavana. Esitys vastaa muuttuneeseen turvallisuusympäristöön ja vahvistaa väestön varoittamisen edellytyksiä tilanteissa, joissa nopea ja kohdennettu viestintä on välttämätöntä.

Cell Broadcast väestönvaroitussjärjestelmän käyttöönotto parantaa vaaratiedotteiden tavoitavuutta, alueellista tarkkuutta ja viestinnän nopeutta. Järjestelmä täydentää nykyistä monikanavaista varoittamista ja soveltuu erityisen hyvin Keski-Suomen kaltaiseen laajaan ja hajarakenteiseen maakuntaan, jossa väestö liikkuu ja vaaratilanteet voivat kehittyä nopeasti.

Pelastuslaitos korostaa, että Cell Broadcast tulee nähdä lisäkanavana, ei korvaavana järjestelmänä. Pelastuslaitoksen näkökulmasta lakiesitys tukee operatiivista toimintaa ja vahvistaa järjestelmän luotettavuutta. Kuitenkin tulee varmistaa, että vaaratiedottamisen prosessit, vastuut ja tekniset menettelyt ovat selkeät kaikissa tilanteissa, mukaan lukien häiriötilanteet ja virheellisten vaaratiedotteiden oikaiseminen.

Saavutettavuuden osalta on pelastuslaitoksen mukaan tärkeää huomioida, että kaikki väestöryhmät eivät saa Cell Broadcast -viestejä yhdenvertaisesti. Osa vieraskielisistä, näkövammaisista, iäkkäistä ja henkilöistä, joilla ei ole yhteensopivaa päätelaitetta, jäävät järjestelmän ulkopuolelle. Tämän vuoksi muiden varoituskanavien merkitys säilyy olennaisena, ja ohjeistuksen tulee olla mahdollisimman kattavaa.

Keski-Suomen pelastuslaitos kannattaa lakimuutosta ja pitää sitä tärkeänä osana väestön varoittamisen kehittämistä. Järjestelmän käyttöönotto vahvistaa kansalaisten turvallisuutta ja parantaa viranomaisten mahdollisuuksia toimia nopeasti ja luotettavasti erilaisissa vaaratilanteissa.

Kymenlaakson pelastuslaitos

Kymenlaakson pelastuslaitoksen näkökulmasta esitys on kannatettava ja tarpeellinen. Cell Broadcast -väestönvaroitussjärjestelmä kehittää vaaratiedotteiden nopeutta, tavoitavuutta ja alueellista kohdennettavuutta erityisesti nopeasti kehittyvissä ja liikkuvissa vaaratilanteissa. Järjestelmä täydentää tarkoituksenmukaisella tavalla nykyistä monikanavaista väestön varoittamista.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää muutoksia perusteltuina ja näkee, että Cell broadcast -järjestelmän käyttöönotolla on todennäköisesti positiivisia vaikutuksia Suomen monikanavaiseen vaaratiedottamiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö tuo esiin, että Cell broadcast -järjestelmää voitaisiin vaaratiedotelain ja sähköisen viestinnästä palveluista annetun lain (SVPL) 279 §:n mukaisen vaaratiedottamisen lisäksi mahdollisesti käyttää myös kohdennettujen viranomaistiedotteiden välittämiseen SVPL 280 §:n mukaisesti. Jos Cell broadcast -järjestelmää haluttaisiin käyttää SVPL:n 279 §:n mukaiseen vaaratiedotteiden välittämiseen ja 280 §:n mukaiseen kohdennettujen viranomaistiedotteiden välittämiseen, korvataan näistä aiheutuneet kustannukset eri menettelyillä SVPL:n 300 ja 301 §:n mukaisesti.

SVPL:n 300 §:n mukaisesti vaaratiedotteen välittämisjärjestelmän kustannukset korvataan Huoltovarmuuskuskuksen päätöksellä, jonka tulee pyytää korvaushakemusta koskeva lausunto liikenne- ja viestintäministeriöltä. SVPL:n 301 §:n mukaisesti kohdennettujen viranomaistiedotteen välitysjärjestelmän kustannukset korvataan valtion varoista Liikenne- ja viestintäviraston päätöksellä.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että osana vaaratiedottamisen kehittämishanketta SM010:00/2026 sisäministeriö arvioi Cell broadcast -järjestelmän mahdollisuudet toimia kohdennettujen viranomaisviestinnän välittämiseen tarkoitettuna järjestelmänä. Lisäksi jos Cell broadcast -järjestelmää pidetään mahdollisena järjestelmänä kohdennettujen viranomaisviestinnän välittämiseen tarkoitettuna järjestelmänä, niin osana hanketta olisi hyvä arvioida, miten mahdollistetaan järjestelmän hyödyntäminen tähän tarkoitukseen ja miten kustannukset tulisi jyvittää eri käyttötarkoitusten välillä.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Traficom kannattaa FI-Alert -järjestelmän kehittämistä, ja pitää sitä hyvänä keinona täydentää monikanavaista vaaratiedote-järjestelmää. Traficom pitää hallituksen esityksessä ehdotettuja muutoksia vaaratiedotteesta annettuun lakiin perusteltuina ja kannatettavina.

Lounais-Suomen poliisilaitos

Lounais-Suomen poliisilaitos toteaa lausuntonaan, että Cell Broadcast -väestönvaroitussjärjestelmän käyttöönotto on omiaan parantamaan poliisin ja muiden viranomaisten oikea-aikaista ja selkää viestintää onnettomuus- ja vaaratilanteissa, ja täten ehdottoman merkittävä parannus nykytilanteeseen.

Lupa- ja valvontavirasto

Lupa- ja valvontavirastolla ei ole lausuttavaa vaaratiedotteesta annetun lain 5 ja 7 §:n muuttamisesta.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos

Muutosta pidetään kannatettavana. Muutos edistää väestön varoittamisen tavoitteita ja syventää monikanavaista varoittamisjärjestelmää. Uudistus parantaa väestön varoittamisen nopeutta, kohdennettavuutta ja kattavuutta vaara- ja uhkatilanteissa, joissa ihmisiä (ja ympäristöä sekä omaisuutta) tulee nopeasti suojata vaaralta ja vahingolta.

Länsi-uudenmaan pelastuslaitos esittää kuitenkin, että laissa ei rajattaisi käytettäviä teknologioita tulevaisuudessa mahdollisesti kehittyvien teknologioiden osalta, vaan annettaisiin mahdollisuus antaa vaaratiedote myös muun luotettavan ja turvallisen väylän kautta. Lisäksi pelastuslaitoksen mukaan Suomen alueella olevien matkailijoiden ja maassa asuvien tai oleskelevien suomen, ruotsin tai saamen kieltä osaamattomien henkilöiden tavoittamiseksi voisi harkita mahdollisuutta antaa vaaratiedote näiden kielten lisäksi myös englanniksi.

Maa- ja metsätalousministeriö

Vaaratiedotteiden monikanavaisuuden lisääminen on kannatettavaa ja väestön kattava tavoittaminen turvallisuutta lisäävää, sillä matkaviestinverkossa toimiva varoitusjärjestelmä tavoittaa myös tilapäisesti vaara-alueella oleskelevat henkilöt. Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole asiaan lausuttavaa.

Näkövammaistenliitto ry

Näkövammaisten liitto ry kannattaa esityksen tavoitteita. Suomen väestön varoittamis- ja vaaratiedotejärjestelmää on tärkeää täydentää esitettävällä Cell Broadcast -varoitusjärjestelmällä. Lisäksi on välttämätöntä, että väestön varoittamisen tehokkuutta nopeatetaan ja parannetaan sekä varoitusten tavoitavuutta lisätään.

Esityksen mukaan matkaviestinverkossa toimiva Cell Broadcast -varoitusjärjestelmä mahdollistaa viranomais- ja vaaratiedotteiden välittämisen kaikkiin yhteensopiviin päätelaitteisiin, eikä sen käyttö rajoitu pelkästään älypuhelimiin. Esityksen vaikutusarvointien mukaan varoitusjärjestelmä voi parantaa myös joidenkin haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden yhdenvertaista mahdollisuutta saada tietoon vaaratiedote. Varoitusviesti ilmestyy suoraan puhelimen näytölle ilman, että käyttäjän tarvitsee aktiivisesti hakea tietoa tai käyttää erillisiä palveluja. Sen ansiosta järjestelmä tavoittaa myös henkilöt, joilla on heikot digitaidot sekä välittää varoitukset nopeasti, suoraan ja saavutettavasti ilman käyttäjältä vaadittavia toimenpiteitä. Cell Broadcast -viestiin voidaan asetuksista muuttaa erottuva hälytysääni ja värinä, jotka varmistavat viestin nopean havaitsemisen myös silloin, kun puhelin ei ole aktiivisessa käytössä. Joissakin puhelinmalleissa on vakiona Cell Broadcast -viestien lukua varten tekstistä puheeksi -toiminto.

Näkövammaisten liitto toteaa, että Cell Broadcast -varoitusjärjestelmä parantaa joidenkin näkövammaisten tiedonsaantia. Käytännössä kyse on näkövammaisista, joilla on puhelin, jonka näyttöä he voivat lukea joko ruudunlukijan avulla tai näönvaraisesti esimerkiksi tekstiä suurentamalla tai kontrastia muuttamalla. Varoitusjärjestelmä ei kuitenkaan tavoita kaikkia, sillä osalla näkövammaisista, jotka eivät näe lukea puhelimen näyttöä, ei ole käytössään puhelinta, jossa on ruudunlukija. Monet heistä ovat iäkkäitä tai henkilöitä, jotka eivät jostain syystä ole saaneet käyttöönsä puhelinta, jossa on ruudunlukija. Nämä näkövammaiset jäävät Cell Broadcast -varoitusjärjestelmän ulkopuolelle. Vaikutusarvioinneissa mainittu, joissakin puhelimissa vakiona oleva Cell Broadcast -viestien lukemisen tekstistä puheeksi -toiminto, ei näyttäisi ratkaisevan näkövammaisten liitto ry:n mukaan tätä ongelmaa. Tämän vuoksi on tärkeää, että näkövammaiset saavat selkeät ja yksiselitteiset ohjeet sekä konkreettisen käytännön avun siihen, miten Cell Broadcast -varoitusjärjestelmän asetuksista viesteihin muutetaan erottuva hälytysääni ja värinä. Tämä ei ole ratkaisu, mutta erottuvasta

hälytyksäänestä voi olla apua sen havaitsemisessa, että puhelimeen tuli Cell Broadcast -varoitusjärjestelmän viesti.

Näkövammaisten liitto esittää, että vaikutusarvioinneissa otetaan huomioon, etteivät kaikki voi saada tietoa puhelimen näytölle tulleesta Cell Broadcast -varoitusjärjestelmän viestistä. Järjestelmä parantaa näkövammaisten tiedonsaantia, mutta osa näkövammaisista jää ulkopuolelle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Vaaratiedotteiden monikanavaisuuden lisääminen nähdään kannatettavana, mutta muutoin opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei ole asiaan lausuttavaa.

Pirkanmaan pelastuslaitos

Muuttuneessa turvallisuustilanteessa on tarvetta parantaa Pirkanmaan pelastuslaitoksen mukaan entisestään väestön tavoitettavuutta mobiilivaroittamisessa sekä nopeuttaa varoitusten perillemenoaikaa erityisesti poikkeusoloissa. Esityksessä ehdotetaan, että vaaratiedote voitaisiin välittää väestölle myös Cell Broadcast -varoitusjärjestelmän kautta. Muutoksella laajennettaisiin vaaratiedotteen välityskanavia nykyisestä, mikä parantaisi ja nopeuttaisi väestön tavoittamista, nopeuttaisi tiedotteiden välittämistä sekä mahdollistaisi entistä tarkemman alueellisen kohdentamisen. Järjestelmää voidaan käyttää tilanteissa, joissa nopea evakuointi- tai suojautumisohje estää ihmisten altistumisen ja auttaa rajaamaan ympäristökatastrofeja, jotka kohdistuvat luontoon tai ympäristöön (kuten suuret kemikaalivuodot tai teollisuuspalot). Uusi järjestelmä tukee monikanavaisuuteen perustuvaa väestön varoittamista ja vaaratiedotejärjestelmää, jolloin monikanavaisuuden lisääminen väestön varoittamisessa lisäisi myös viestinnän varmuutta ja tavoitettavuutta, sillä sama tieto saavuttaa ihmiset useiden eri kanavien kautta eri tilanteissa ja eri vuorokaudenaikoina.

Pirkanmaan hyvinvointialueen pelastus- ja ensihoitopalvelut toteavat lausunnossaan, että muutos on toivottu ja odotettu. Edellä esitetyllä muutoksella rakennamme turvallisempaa Suomea jatkossa.

Pohjanmaan hyvinvointialue

Pohjanmaan pelastuslaitos kannattaa lakimuutosta. Monikanavainen varoittaminen on kannatettavaa. Cell broadcast pohjaisen järjestelmän käyttöönotto parantaa viranomaisten mahdollisuutta varoittaa kansalaisia uhkaavasta vaarasta ja sitä kautta parantaa kansalaisten turvallisuutta ja selviytymis- ja toimintamahdollisuuksia eri tilanteissa. Alueellinen kohdistettavuus on myös erittäin hyvä asia; sillä saatetaan välttää turhaa varoittamista.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue kannattaa esitettyä lakimuutosta, koska Cell Broadcast -väestönvaroitusjärjestelmä täydentää monikanavaista varoittamisjärjestelmää ja on perusteltu uudistus. Pohjois-karjalan pelastuslaitos esittää kuitenkin, että lakimuutoksen jatkovalmistelussa, hallituksen esityksen perusteluissa, sekä järjestelmän teknisessä toteutuksessa sitovaksi kriteeriksi asetetaan perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen ja saavutettavuusdirektiivin toteutuminen. Käytännössä yhteensopivuus esimerkiksi ruudunlukuohjelmien ja tekstistä puheeksi - toiminnallisuuden kanssa, sekä monikielisyyden

(muut kuin FI/SE) tekninen toteuttaminen tulisi varmistaa ennen FI-Alert -järjestelmän käyttöönottoa.

Poliisihallitus

Poliisihallitus on pyytänyt asiaan liittyen näkemykset alaisuudessaan olevilta poliisiyksiköiltä sekä Ahvenanmaan maakunnan poliisilta. Poliisin toimialan näkemys on, että kyseinen muutos on tarpeellinen ja erittäin kannatettava. Muutos parantaa ja nopeuttaa väestön varoittamista. Esitetty muutos lisää yhdenvertaisuutta väestön varoittamisen osalta myös niillä alueilla, joissa ei ole väestöhälyttimiä. Muutos on omiaan parantamaan väestön varoittamisen vaikuttamista, kun se ei koske enää koko maakunnan kokoista aluetta, vaan kohdentuu tarkemmin pienemmälle alueelle. Muuttuneen turvallisuustilanteen vuoksi esitetyllä muutoksella poistetaan merkittävästi viiveitä ja mahdollistetaan huomattavasti nopeampi tiedonkulku kansalaisille sekä myös maassa oleskeleville ulkomaalaisille. Poliisihallitus haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin käytännön asioihin, joilla on vaikutusta esityksessä mainitun uuden teknologian käytön kannalta.

Hätäkeskuslaitokselle tulevien uusien velvoitteiden osalta uudistuksen aiheuttamat kustannukset myös käyttöönoton jälkeen tulisi poliisihallituksen mukaan huomioida hätäkeskuslaitokselle osoitettaessa rahoituksessa pysyvästi. Jos uudistuksesta aiheutuu henkilötöitä aiheuttavia lisävastuista, eikä rahoitusta tähän osoiteta, on se pois hätäkeskuslaitoksen nykyisistä palveluista ja vaikuttaa suoraan hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten saamaan palveluun. Uuden nopean väestön varoittamistavan tulisi sisältää varoitukseen liittyvä tieto aina virallisilla kansalliskielillä (suomi ja ruotsi) sekä alueellisesti Saamen kielillä ja vähintään englanniksi ulkomaalaisten huomioimiseksi. Vaaratiedottamisen osalta käänöksistä vastaa hätäkeskuslaitos.

Hallituksen esityksen muutoksilla saavutettaisiin esityksen tavoitteita parantaa väestön varoittamisen tehokkuutta erilaisissa vaaratilanteissa, lisätä varoitusten tavoitavuutta siten, että vaaratiedotteet voidaan välittää vaara-alueella olevan väestön matkapuhelimiin. sekä varmistaa viranomaisohjeiden nopea ja luotettava välittyminen. Lisäksi esitetyt muutokset täydentäisivät Suomen monikanavaisen viestintään perustuvaa väestön varoittamis- ja vaaratiedotejärjestelmää.

Poliisihallitus, poliisitoimintayksikkö

Poliisin toimialan näkemys on poliisihallituksen poliisitoimintayksikön mukaan, että kyseinen muutos on tarpeellinen ja erittäin kannatettava. Muutos parantaa ja nopeuttaa väestön varoittamista. Esitetty muutos lisää yhdenvertaisuutta väestön varoittamisen osalta myös niillä alueilla, joissa ei ole väestöhälyttimiä. Muutos on omiaan parantamaan väestön varoittamisen vaikuttamista, kun se ei koske enää koko maakunnan kokoista aluetta, vaan kohdentuu tarkemmin pienemmälle alueelle. Muuttuneen turvallisuustilanteen vuoksi esitetyllä muutoksella poistetaan merkittävästi viiveitä ja mahdollistetaan huomattavasti nopeampi tiedonkulku kansalaisille sekä myös maassa oleskeleville ulkomaalaisille.

Poliisihallitus haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin käytännön asioihin, joilla on vaikutusta esityksessä mainitun uuden teknologian käytön kannalta: Hätäkeskuslaitokselle tulevien uusien velvoitteiden osalta uudistuksen aiheuttamat kustannukset myös käyttöönoton jälkeen tulisi huomioida hätäkeskuslaitokselle osoitettavassa rahoituksessa pysyvästi. Jos

uudistuksesta aiheutuu henkilötyötä aiheuttavia lisävastuista, eikä rahoitusta tähän osoiteta, on se pois hätäkeskuslaitoksen nykyisistä palveluista ja se vaikuttaa suoraan hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten päivittäisessä toiminnassa saamaan palveluun.

Puolustusministeriö

Puolustusministeriö pitää esityksen tavoitteita kannatettavina eikä sillä ole asiasta muuta lausuttavaa.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Päijät-Hämeen pelastuslaitos kannattaa lakimuutosta, se täydentää monikanavaista varoittamisjärjestelmää ja siten vaaratilanteessa tapahtuvan väestön varoittamisen kohdentaminen paranee. Cell Broadcast -väestönvaroitustajärjestelmän kautta mahdollisten vaaratiedotteiden nopeus ja alueellinen kohdennettavuus sekä varoituksen kattavuutta, täydentäen jo käytössä olevia järjestelmiä.

Pääesikunta

Puolustusministeriö on pyytänyt Pääesikunnan lausuntoa otsikon asiassa. Sisäministeriön valmistelemassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vaaratiedotteesta annettua lakia siten, että vaaratiedote voitaisiin välittää väestölle myös Cell Broadcast -varoitustajärjestelmää käyttäen. Hätäkeskuslaitokselle säädettäisiin velvoite välittää vaaratiedote myös Cell Broadcast – varoitustajärjestelmään. Pääesikunnan lausunto on valmisteltu Pääesikunnan oikeudellisella osastolla. Oikeudellinen osasto on varannut Pääesikunnan operatiiviselle osastolle mahdollisuuden antaa lausuntonsa asiassa. Operatiivinen osasto ei ole antanut asiassa lausuntoa.

Pääesikunnan oikeudellinen osasto on perehtynyt lausuntopyynnön liitteenä olevaan esitysluonnokseen ja toteaa esityksen olevan Puolustusvoimien kannalta myönteinen ja siten kannatettava. Muuta lausuttavaa Pääesikunnalla ei asiaan ole.

Rajavartiolaitoksen esikunta

Rajavartiolaitos on perehtynyt lakiluonnokseen. Rajavartiolaitoksella ei ole lausuttavaa asiassa.

Ruokavirasto

Ruokavirastolla ei ole lausuttavaa asiassa.

Sisäministeriön poliisiosasto

Sisäministeriö on pyytänyt sisäministeriön poliisiosastolta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi vaaratiedotteesta annetun lain 5 ja 7 §:n muuttamisesta. Sisäministeriön poliisiosastolla ei ole lausuttavaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa hallituksen esitykseen laiksi vaaratiedotteesta annetun lain 5 ja 7 §:n muuttamisesta.

Statens Ämbetsverk på Åland

Asia: Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi varoitusviesteistä annetun lain 5 ja 7 §:n muuttamisesta Ahvenanmaan valtionvirasto antaa täten lausuntonsa sisäministeriölle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varoitusviesteistä annetun lain 5 ja 7 §:n muuttamisesta (VN/18335/2026). Esitysluonnos julkaistiin Lausuntopalvelu.fi-palvelussa, ja Ahvenanmaan valtionvirastolle lähetettiin lausuntopyyntö. Asiakirja on kuitenkin päätynyt viraston sähköpostin roskapostikansioon, mikä havaittiin vasta lausuntoajan viimeisenä päivänä. Tämän vuoksi valtionvirasto pyysi lausuntoajan pidennystä, joka myönnettiin sähköpostitse 21.7.2026 saakka.

Ehdotus

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan varoitusviesteistä annetun lain muuttamista siten, että yleisölle annettavia varoitusviestejä voidaan välittää myös viranomaisverkkoon kuulumattoman Cell Broadcast -järjestelmän kautta. Järjestelmän avulla olisi mahdollista tiedottaa nopeasti maantieteellisesti rajatulla alueella oleville ihmisille alueella tapahtuvasta vaarasta. Lisäksi Hätäkeskuslaitokselle ehdotetaan velvollisuutta välittää varoitusviestejä myös Cell Broadcast -järjestelmään. Esityksen tavoitteena on täydentää Suomen nykyistä väestövaroitusjärjestelmää.

Cell Broadcast -järjestelmää yleisön varoittamiseen pidetään perus- ja ihmisoikeuksia edistävänä ratkaisuna. Järjestelmä tukee kansainvälisten ihmisoikeussopimusten toteutumista, kuten Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklaa (syrjinnän kieltö), 1. lisäpöytäkirjan 1 artiklaa (omaisuuden suoja), 2 artiklaa (oikeus elämään), 8 artiklaa (oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen), 10 artiklaa (sanavapaus sekä tiedon vastaanottamisen ja välittämisen vapaus) sekä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa yleissopimusta (CRPD) (hallituksen esitys 27/2016).

Lisäksi todetaan, että Cell Broadcast -varoitusjärjestelmä voi parantaa mahdollisuuksia saavuttaa vaaratilanteessa olevat henkilöt varoitusviesteillä. Viesti näkyy suoraan matkapuhelimen näytöllä ilman, että käyttäjän tarvitsee aktiivisesti hakea tietoa tai käyttää erillistä sovellusta. Helppokäyttöisyytensä ansiosta järjestelmä voi auttaa myös henkilöitä, joilla on heikommat digitaidot, vastaanottamaan varoitukset nopeasti, välittömästi ja helposti ilman lisätoimenpiteitä. Cell Broadcast -viestiin liittyy myös erillinen hälytysääni ja värinä, mikä auttaa varmistamaan viestin havaitsemisen myös silloin, kun puhelin on äänettömällä. Joissakin puhelinmalleissa viestin teksti voidaan lukea ääneen Cell Broadcast -viestin avaamisen jälkeen. Esityksen katsotaan siten edistävän yhdenvertaista saavutettavuutta erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille ja vammaisille henkilöille. (s. 14–15).

Toimivallanjako

Ahvenanmaan valtionvirasto haluaa korostaa, että toimivallan jako Ahvenanmaan maakunnan ja valtion välillä väestön varoittamisen osalta on puutteellisesti käsitelty hallituksen esitysluonnoksessa. Ehdotuksessa viitataan itsehallintolain 6 §:ään seuraavasti:

”Lakiluonnoksen perusteluissa viitataan itsehallintolain mukaiseen toimivallanjakoon. Itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 6 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta

yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevissa asioissa lukuun ottamatta niitä poikkeuksia, jotka mainitaan lain 27 §:n 27, 34 ja 35 kohdassa sekä palo- ja pelastustoimea koskevissa asioissa.”

Valtionvirasto toteaa, että varoitusviestit voivat koskea myös sellaisia vaaratilanteita, jotka eivät kuulu valtion toimivaltaan. Tällaisia ovat esimerkiksi tartuntataudit, radioaktiivinen säteily sekä muiden myrkyllisten aineiden leviäminen, jotka uhkaavat väestöä, samoin kuin sotilaalliseen toimintaan ja terrorismiin liittyvät uhkat. Itsehallintolain mukaan maakunnalla on kuitenkin toimivalta palo- ja pelastustoimessa, terveyden- ja sairaanhoidossa sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä.

Ahvenanmaan itsehallintolain valmisteluasiakirjoissa todetaan, että lainsäädäntövalta väestönsuojelun osalta kuuluu valtiolle. Samalla todetaan, että monien väestönsuojeluun liittyvien kysymysten hallinnollinen toimivalta kuuluu periaatteessa valtakunnan viranomaisille. Useat käytännön tehtävät väestönsuojelun alalla kuuluvat kuitenkin maakunnan lainsäädäntö- ja hallintotoimivaltaan. Hallituksen esityksessä korostetaan, että tehokkaan ja toimivan väestönsuojelun aikaansaamiseksi tarvitaan yhteistyötä valtakunnan ja maakunnan viranomaisten välillä (HE 73/1990 s. 76–77).

Maakunnan lainsäädännössä on säännöksiä varoitusviestien välittämisestä yleisölle. Ahvenanmaan maakuntalain mediatoiminnasta (ÅFS 2019:103) 56 § velvoittaa Ahvenanmaan Radion ja TV:n välittämään yleisölle viranomaisten ilmoittamat varoitusviestit. Lisäksi maakuntalain 18 §:n 5 kohdan mukaan väestönsuojelua koskevissa asioissa, lukuun ottamatta valtakunnan toimivaltaan kuuluvia asioita, maakunnalla on lainsäädäntövalta. Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunnossa kyseisestä lainsäädäntötoimivallasta todetaan:

”... että väestönsuojelu ja valmius erilaisiin poikkeusoloihin ym. kuuluvat maakunnan toimivaltaan itsehallintolain 18 §:n 28 ja 34 kohdan nojalla. Varoitusviestejä koskevissa asioissa, jotka kuuluvat valtakunnan toimivaltaan, sovelletaan valtakunnan säännöksiä.”

Voimassa olevien varoitusviestilain säännösten voidaan katsoa ulottuvan myös Ahvenanmaalle. Lain 3 §:n 15 kohdan mukaan Ahvenanmaan valtionvirasto voi antaa varoitusviestejä. Tarkoituksena lienee ollut, että valtionvirasto valtion hallintoviranomaisena antaa Ahvenanmaalla varoitusviestejä valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvissa asioissa. Varoitusviestilakia voidaan kuitenkin tulkita myös siten, että Ahvenanmaalla varoitusviestejä voidaan antaa valtakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Esimerkiksi Säteilyturvakeskuksen ydinvoimalaitoksiin liittyvä varoitusviestien antamistoimivalta ulottuisi tällöin myös Ahvenanmaalle. Käytännössä valtakunnan viranomaisten ja maakunnan välinen koordinointi on tarpeen muun muassa siksi, että viestit välitetään yleisölle Ahvenanmaan Radion ja TV:n kautta.

Lainsäädännön mukauttaminen uuteen tekniikkaan ja uusiin prosesseihin

Hallituksen esityksessä (RP 98/2020) todettiin, että ehdotettu järjestelmä saattaa käytännössä edellyttää uusia yhteistyöjärjestelyjä maakunnan ja valtakunnan toimivaltaisten viranomaisten välillä. Esityksen lähtökohtana oli kuitenkin, ettei tätä yhteistyötä tarvitse erikseen säännellä, vaan maakunnan ja valtakunnan viranomaiset voivat järjestää yhteistyön tarkoituksenmukaisella tavalla ja valtakunnan viranomaiset, eli hätäkeskus (Ahvenanmaan

poliisiviranomainen) ja Hätäkeskuslaitos, voivat sopia siitä, että Ahvenanmaan maakunnassa annettavat varoitukset välitetään yleisölle varoitusviestien kautta soveltuvalla tavalla valtakunnan viranomaisten avulla (HE 98/2020 s. 326).

Ahvenanmaan valtionviraston näkemyksen mukaan Ahvenanmaan pelastusviranomainen ja Ahvenanmaan poliisiviranomainen ovat operatiivisia viranomaisia, jotka – toisin kuin valtionvirasto – voivat päättää varoitusviestin antamisesta. Tästä syystä on tärkeää, että maakunnan operatiiviset viranomaiset voivat päättää varoitusviestin antamisesta eikä ole oikeudellisia tai teknisiä esteitä sille, että viesti annetaan Ahvenanmaan maakunnassa. Valtionvirasto katsoo, että jos päätösvalta säilyy valtion viranomaisella, varoitusviestin antamista ei pitäisi joutua tekemään valtion viranomaisen kautta, jos tämä tarpeettomasti viivästyttäisi viestin antamista. Valtionviraston näkemyksen mukaan maakunnan viranomaisille tulisi ehdotetussa järjestelmässä antaa vastaava mahdollisuus kuin Hätäkeskuslaitokselle käyttää Cell Broadcast -järjestelmää väestön varoittamiseen. Se, mikä viranomainen nimitään varoitusjärjestelmän käyttäjäksi, voidaan tarkoituksenmukaisesti ratkaista maakuntalainsäädännössä.

Valtionvirasto haluaa korostaa, että lainsäädäntöön ei tule luoda epäselvyyttä, joka voisi aiheuttaa epävarmuutta siitä, millä viranomaisella on toimivalta antaa varoitusviestejä. Vaikka käyttöohjeita on päivitettävä, valtionvirasto ehdottaa siksi myös, että sekä sisäministeriön että Ahvenanmaan maakuntahallituksen varoitusviestejä koskevia ohjeita tarkastellaan kokonaisuutena ristiriitaisten tai epäselvien ohjeiden välttämiseksi.

Suomen kuntaliitto ry

Kuntaliitto kannattaa tehtyä ehdotusta vaaratiedotejärjestelmän kehittämiseksi. Kuntaliitto kuitenkin korostaa, että vaara-alueen kaikkiin mobiilipäätelaitteisiin tulevan varoitusviestin rinnalla tarvitaan viranomaisten keskinäistä tiedonvaihtoa ja yhteistyötä vaaratilanteen vaikutusten arvioimiseksi.

Säteilyturvakeskus (STUK)

Säteilyturvakeskus (STUK) kannattaa Cell Broadcast -varoitusjärjestelmän käyttöönottoa mahdollisimman pikaisesti. STUK on jo aikaisemminkin lausunut tarpeesta kyseiselle järjestelmälle.

Säteilyturvakeskuksen mukaan HE-luonnoksen sivulla 5 todetaan: Saatujen kokemusten ja erilaisten selvitysten perusteella muuttuneessa turvallisuustilanteessa on havaittu tarvetta parantaa entisestään väestön tavoitettavuutta mobiilivaroittamisessa sekä nopeuttaa varoitusten perillemenoaikaa erityisesti poikkeusoloissa. STUK haluaa kuitenkin tuoda esiin, että mahdollisessa säteilyvaaratilanteessa ei poikkeusoloja ehditä asettamaan, mutta tarve nopealle vaaratiedottamiselle on erityisen suuri.

STUK kiinnittää huomiota lisäksi kansalliskielten käyttämiseen säädöksissä. HE-luonnoksessa ehdotetaan Cell Broadcast -termin käyttämistä myös pykälätekstissä. Esitystä ei voi tältä osin pitää onnistuneena ja kannatettavana. STUK ehdottaa vaihtoehtoisen kotoperäisen termin käyttämistä kuten esimerkiksi sijaintiperusteinen lähetyks.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole lausuttavaa asiassa.

Valtioneuvoston kanslia

Sisäministeriö on pyytänyt valtioneuvoston kanslialta lausuntoa otsikon asiassa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vaaratiedotteesta annettua lakia siten, että vaaratiedote voitaisiin välittää väestölle myös Cell Broadcast -varoitussjärjestelmää käyttäen. Järjestelmä mahdollistaa nopean, viiveettömän ja maantieteellisesti rajatun vaaratiedotteen välittämisen vaara-alueella oleville kaikkien mobiilioperaattoreiden päätelaitteille. Esityksen tavoitteena on täydentää Suomen monikanavaiseen viestintään perustuvaa väestön varoittamis- ja vaaratiedotejärjestelmää.

Valtioneuvoston kanslia pitää esityksen tavoitteita kannatettavina. Esitetty muutos täydentää hyvin olemassa olevaa varoittamis- ja vaaratiedotekokonaisuutta. Lisäksi esitetty muutos tukee myös normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeusolojen toimintaa sekä parantaa kansalaisten tilannetietoisuutta ja varautumista.

Ahvenanmaan itsehallinnon osalta esityksessä todetaan, että ”esitykseen liittyvät kohdat kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan”. Kanslia korostaa, että valtakunnallisissa kriisi- ja häiriötilanteissa on tärkeää kiinnittää huomiota toimivaan yhteistyöhön maakunnan kanssa. Muutoin kanslia toteaa, ettei sillä ole toimialansa osalta asiassa lausuttavaa.

Valtiovarainministeriö

Sisäministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä mainittuun luonnokseen hallituksen esitykseksi. Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vaaratiedotteesta annettua lakia siten, että vaaratiedote voitaisiin välittää väestölle myös Cell Broadcast -varoitussjärjestelmää käyttäen. Häätakeskuslaitokselle säädettäisiin velvoite välittää vaaratiedote myös Cell Broadcast -varoitussjärjestelmään. Esityksen tavoitteena on täydentää Suomen monikanavaiseen viestintään perustuvaa väestön varoittamis- ja vaaratiedotejärjestelmää. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.11.2026.

Taloudelliset vaikutukset

Sisäministeriö on saanut kuuden miljoonan euron siirtomäärärahan vuoden 2025 toisesta lisätalousarviosta vaaratiedottamisen ja väestön varoittamisen kehittämiseen. Esityksen mukaan tämän hetken arvio Cell Broadcast -varoitussjärjestelmän ylläpitokuluista on vuosittain noin 300 000 euroa. Valtiovarainministeriö katsoo, että ylläpitokulut tulisi lähtökohtaisesti kattaa olemassa olevilla määrärahoilla talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksen mukaisesti. Mahdollisista lisämäärärahoista päätetään julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvion valmistelun yhteydessä.

Vantaan- ja Keravan hyvinvointialue

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos (jatkossa pelastuslaitos) kiittää mahdollisuudesta lausua vaaratiedotteesta annetun lain 5 ja 7 § muutosehdotuksista. Pelastuslaitos kannattaa uudistuksen keskeisiä tavoitteita sekä pitää lain päivittämistä ja Cell Broadcast -varoitusjärjestelmän käyttöönottoa tärkeänä.

Pelastuslaitos pyytää varmistamaan, että ”Cell Broadcast -väestönvaroitusjärjestelmä” on lainsäädännöllisesti riittävän teknologianeutraali käsite, jotta mahdollisesti järjestelmän tai toimittajan vaihtuessa tai päivittyessä lainsäädäntö ei muodostu esteeksi väestön varoittamisen järjestelyjen kehittämiseen.

Pelastuslaitos esittää, että 7 §:ään lisätään uusi momentti, jolla mahdollistettaisiin hätäkeskuslaitoksen lisäksi myös pelastusviranomaiselle vaaratiedotteen välittäminen väestölle, mikäli se on vaaratiedotteen aikakriittisyyden vuoksi välttämätöntä. Lisäyksellä mahdollistettaisiin suoraviisempi vaaratiedottaminen nopeaa toimintaa vaativissa ilmahkatilanteissa ja varmistettaisiin valtakunnallisten väestön varoittamisen järjestelyjen toiminta kaikissa tilanteissa.

Pelastuslaitos esittää uuden pykälän muotoiluksi seuraavaa: ”Mikäli vaaratiedotteen välittämisen kiireellisyyden vuoksi on välttämätöntä, myös pelastusviranomainen voi edellä 7 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla välittää vaaratiedotteen väestölle.”

Varsinais-Suomen pelastuslaitos

Varsinais-Suomen hyvinvointialue pitää tärkeänä vaaratiedotejärjestelmän kehittämistä ja uuden Cell Broadcast -teknologiaan perustuvan väestönvaroitusjärjestelmän käyttöönottoa. Järjestelmä parantaa merkittävästi väestön tavoitettavuutta, varoitusten nopeutta ja alueellista kohdennettavuutta erityisesti nopeasti kehittyvissä vaara- ja häiriötilanteissa.

Hyvinvointialue pitää kuitenkin tärkeänä, että järjestelmän kehittämisessä huomioidaan myös mahdollisuus välittää ennakoivaa turvallisuutta, varautumista ja väestön toimintakykyä tukevaa tietoa. Vaaratiedotejärjestelmän merkitys ei rajoitu ainoastaan tilanteisiin, joissa välitön vaara on jo syntynyt, vaan sitä tulee kehittää osaksi laajempaa yhteiskunnan kriisinkestävyttä vahvistavaa viestintäkokonaisuutta.

Erityisesti nopeasti kehittyvissä ja laaja-alaisissa tilanteissa, kuten poikkeuksellisissa sääilmiöissä, luonnononnettomuuksissa, ympäristövahingoissa, laajoissa häiriötilanteissa tai ilmasta kohdistuvissa uhkatilanteissa, väestölle voi olla tarpeen välittää ennakoivaa tietoa ja toimintaohjeita jo ennen välittömän vaaran toteutumista. Esimerkiksi ilmasta kohdistuvissa uhkissa korostuu tarve nopeaan ja alueellisesti kohdennettuun viestintään, jolla voidaan ohjata väestöä suojautumaan, siirtymään turvalliseen paikkaan tai noudattamaan viranomaisohjeita.

Tulevaisuuden vaaratiedotejärjestelmän tulee mahdollistaa myös tilanteet, joissa uhka kehittyy vaiheittain ja joissa väestön oikea-aikaisella ohjauksella voidaan vähentää tapahtuman vaikutuksia.

Ennakoivalla viestinnällä voidaan parantaa väestön omaehtoista varautumista, vähentää epävarmuutta sekä tukea viranomaisten toimintakykyä varsinaisen vaaratilanteen aikana.

Järjestelmän jatkokehittämisessä tulee arvioida mahdollisuudet erottaa toisistaan välitöntä toimintaa edellyttävä vaaratiedote sekä ennakoiva viranomaisviestintä siten, että molemmat tukevat väestön turvallisuutta tarkoituksenmukaisella tavalla. Vaaratiedotelain kokonaisuutta tulee tarkastella siten, että siinä huomioidaan nykyistä paremmin erilaiset tilanteet, joissa viranomaisella on tarve välittää väestölle tietoa ennen välittömän vaaran syntymistä tai sen aikana. Kaikki turvallisuutta vaarantavat tilanteet eivät edellytä varsinaisen vaaratiedotteen antamista, mutta voivat kuitenkin edellyttää nopeaa, luotettavaa ja alueellisesti kohdennettua viranomaisviestintää.

Vaaratiedottamisesta annettua lainsäädäntöä tulee tarvittaessa päivittää siten, että se mahdollistaa nykyistä joustavammin myös ennakoivan ja tilanteen kehittymiseen perustuvan viranomaisviestinnän. Lainsäädännössä tulee selkeyttää vaaratiedotteen ja muun turvallisuutta tukevan viranomaisviestinnän välistä suhdetta sekä määritellä tilanteet, joissa viranomaisella on mahdollisuus hyödyntää uusia väestönvaroitussjärjestelmiä myös ennakoivaan ohjaukseen.

Ennakoivan tiedon välittämisen mahdollistaminen edellyttää selkeää määrittelyä siitä, milloin kyseessä on lain mukainen vaaratiedote ja milloin muu viranomaisen turvallisuusviestintä. Toimintamallien tulee perustua yhteisiin valtakunnallisiin periaatteisiin, selkeisiin toimivaltuuksiin, vastuiden määrittelyyn sekä ennalta määriteltäviin kriteereihin. Tavoitteena tulee olla, että viranomaisilla on käytössään tarkoituksenmukaiset viestintävälineet sekä välittömän vaaran torjumiseen että väestön ennakoivan varautumisen ja toimintakyvyn vahvistamiseen.

Samalla tulee varmistaa, että viestintä säilyy selkeänä, luotettavana ja viranomaisohjattuna. Järjestelmän käyttöä tulee kehittää siten, että väestön luottamus viranomaisviestintään vahvistuu eikä vaaratiedotejärjestelmän merkitys heikkene tarpeettoman tai epäselvän viestinnän seurauksena.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue pitää tärkeänä, että uuden vaaratiedotejärjestelmän kehittämisessä tarkastellaan kokonaisuutena sekä välitöntä väestön varoittamista että ennakoivaa turvallisuusviestintää, joka vahvistaa yhteiskunnan kriisinkestävyyttä normaalioloissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Järjestelmän kehittämisen tulee perustua jatkuvaan teknologiseen, toiminnalliseen ja lainsäädännölliseen kehittämiseen siten, että väestön varoittamisen ja viranomaisviestinnän kokonaisuus vastaa muuttuvan turvallisuusympäristön tarpeisiin.

Vaaratiedottamista koskevaa lainsäädäntöä tulee arvioida ja tarvittaessa päivittää siten, että se mahdollistaa tarkoituksenmukaisen viestinnän erilaisissa turvallisuustilanteissa sekä tukee uusien teknologisten ratkaisujen, kuten alueellisesti kohdennettujen väestönvaroitussjärjestelmien, tehokasta hyödyntämistä. Tavoitteena tulee olla kokonaisuus, jossa lainsäädäntö, tekniset järjestelmät ja viranomaisten toimintamallit muodostavat yhtenäisen ja toimintavarman kokonaisuuden väestön turvallisuuden varmistamiseksi.

Yksityishenkilö 1.

Lausunnon antaja pitää erittäin perusteltuna tavoitetta parantaa väestön varoittamista Cell Broadcast -teknologian avulla. Esityksellä voidaan merkittävästi vahvistaa perustuslain 7

§:ssä turvattua oikeutta elämään ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen sekä toteuttaa julkiselle vallalle perustuslain 22 §:ssä asetettua velvollisuutta turvata perusoikeuksien toteutuminen.

Samalla voidaan kuitenkin todeta, että esityksen perusteluissa jää useita valtiosääntöoikeudellisesti merkittäviä kysymyksiä avoimiksi. Näitä kysymyksiä olisi syytä täsmentää ennen lain säätämistä.

1. Perustuslain 2 § – Julkisen vallan käytön lakisidonnaisuus

Esityksessä ehdotetaan, että Häätäkeskuslaitokselle säädetään velvollisuus välittää vaaratiedotteet Cell Broadcast -järjestelmään. Vaikka toimivallasta säädetään laissa, itse järjestelmän teknisestä toteuttamisesta, käyttöedellytyksistä, toimintavarmuudesta sekä mahdollisista poikkeustilanteista ei säädetä juuri lain tasolla.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että julkisen vallan käyttöä koskevan sääntelyn tulee olla täsmällistä ja tarkkarajaista. Esityksessä jää epäselväksi esimerkiksi millä perusteilla Cell Broadcast jätetään lähettämättä, kuka vastaa mahdollisesta teknisestä virheestä, miten toimitaan tilanteessa, jossa järjestelmä ei ole käytettävissä, missä määrin viranomaisella on harkintavaltaa käyttää eri varoituskanavia.

Tällaiset kysymykset liittyvät suoraan julkisen vallan käyttöön, eikä niitä olisi perusteltua jättää pelkästään alemman asteisen sääntelyn tai hallinnollisten ohjeiden varaan.

2. Perustuslain 6 § ja yhdenvertaisuuslaki

Esityksen mukaan Cell Broadcast parantaa yhdenvertaisuutta, koska sovelluksen lataamista ei enää tarvita. Perustelu jää kuitenkin osittain yksipuoliseksi. Kaikki henkilöt eivät käytä Cell Broadcast -yhteensopivaa päätelaitetta. Lisäksi vanhemmat matkapuhelimet, osa toimintarajoitteisista henkilöistä, kuulovammaiset, näkövammaiset, henkilöt, joilla ei ole lainkaan matkapuhelinta, eivät välttämättä saa varoitusta samalla tavalla kuin muut.

Perusteluissa todetaan yleisluonteisesti, että osa puhelimista sisältää tekstistä puheeksi -ominaisuuden, mutta saavutettavuutta ei arvioida kokonaisuutena eikä tarkastella kohtuullisten mukautusten tarvetta yhdenvertaisuuslain näkökulmasta.

Näin ollen yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi jää osittain puutteelliseksi. Perustuslain 6 § sekä yhdenvertaisuuslaki edellyttävät, että myös tosiasiallista yhdenvertaisuutta arvioidaan eikä pelkästään muodollista yhdenvertaisuutta.

3. Perustuslain 21 § ja hallintolain hyvän hallinnon periaatteet

Esityksessä keskitytään lähes yksinomaan järjestelmän tekniseen toimintaan. Sen sijaan siinä ei arvioida miten virheellinen vaaratiedote korjataan, kuinka nopeasti virheellinen ilmoitus peruutetaan, kuka vastaa virheen oikaisemisesta, miten kansalaisille tiedotetaan mahdollisesta virheellisestä hälytyksestä. Hyvän hallinnon näkökulmasta viranomaisen toiminnan tulee olla luotettavaa, ennakoitavaa ja asianmukaisesti perusteltua. Hallintolain palveluperiaate sekä luottamuksensuojaperiaate edellyttävät myös sitä, että viranomaisen antamat viestit ovat mahdollisimman virheettömiä ja että mahdolliset virheet korjataan viipymättä. Näiden kysymysten arviointi jää esityksessä vähäiseksi.

4. Perustuslain 22 §

Esityksessä katsotaan, että Cell Broadcast toteuttaa julkisen vallan velvollisuutta turvata perusoikeudet. Perustuslain 22 § merkitsee myös velvollisuutta huolehtia järjestelmän käytännön toimivuudesta. Esityksessä ei kuitenkaan arvioida esimerkiksi järjestelmän toimintaa laajoissa verkkohäiriöissä, kyberhyökkäysten vaikutuksia, sähkökatkoja, tukiasemien toimintahäiriöitä, varajärjestelmien riittävyyttä. Koska järjestelmän tarkoituksena on toimia erityisesti kriisi- ja poikkeusoloissa, myös näiden tilanteiden arviointi olisi ollut valtiosääntöoikeudellisesti perusteltua.

5. Sääntelyn täsmällisyys

Lakiehdotuksessa lisätään käytännössä vain kaksi sanaa ("Cell Broadcast - väestönvaroitussysteemään"), mutta järjestelmän oikeudellinen sisältö jää lähes kokonaan perustelujen varaan. Esimerkiksi laista ei ilmene mitä Cell Broadcast oikeudellisesti tarkoittaa, milloin sitä käytetään, milloin sitä ei käytetä, miten järjestelmän käytöstä päätetään, miten mahdolliset häiriöt käsitellään. PeVL on useissa lausunnoissaan korostanut, että perusoikeuksiin vaikuttavan teknologian keskeiset oikeudelliset lähtökohdat tulee ilmetä riittävän selvästi laista eikä pelkästään perusteluista.

6. Vaikutusarvioinnin riittävyys

Vaikka esityksessä arvioidaan vaikutuksia turvallisuuteen, talouteen ja tietosuojaan, vaikutusarviointi jää melko yleiselle tasolle. Erityisesti puuttuvat arviot järjestelmän epäonnistumisen vaikutuksista, väärin hälytysten vaikutuksista, mahdollisista teknisistä virhetilanteista, viranomaisvastuun jakautumisesta. Näillä seikoilla voi olla merkitystä sekä hyvän hallinnon että perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

Yhteenveto

Lausunnonantaja pitää esityksen tavoitetta kannatettavana. Lakiehdotuksen valtiosääntöoikeudelliset lähtökohdat ovat pääosin hyväksyttäviä. Esityksen perusteluja olisi kuitenkin syytä täydentää erityisesti seuraavilta osin: sääntelyn täsmällisyys ja tarkkarajaisuus (PL 2 §), tosiasiallisen yhdenvertaisuuden arviointi (PL 6 § ja yhdenvertaisuuslaki), hyvän hallinnon toteutuminen (PL 21 § ja hallintolaki), julkisen vallan velvollisuus turvata perusoikeudet myös poikkeus- ja häiriötilanteissa (PL 22 §), järjestelmän teknisten häiriöiden sekä virheellisten vaaratiedotteiden oikeudellinen sääntely.

Edellä esitetyillä täsmennyksillä esityksen valtiosääntöoikeudellinen arviointi olisi johdonmukaisempi ja vastaisi paremmin perustuslakivaliokunnan vakiintunutta lausuntokäytäntöä.

Yksityishenkilö 2

Soveltaminen Ahvenanmaalla

Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaa koskevat säännökset sisältyvät Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:ään. Valtakunnan lainsäädäntövaltaa koskevat säännökset puolestaan sisältyvät itsehallintolain 27 §:ään. Itsehallintolain 18 §:n 6 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevissa asioissa

lukuun ottamatta niitä poikkeuksia, jotka mainitaan lain 27 §:n 27, 34 ja 35 kohdassa, sekä palo- ja pelastustoimea koskeissa asioissa. Itsehallintolain 27 §:n 28 kohdan mukaan väestönsuojelu kuuluu valtakunnan toimivaltaan, kuitenkin siten, että päätös maakunnassa asuvien henkilöiden siirtämisestä maakunnan ulkopuolelle voidaan tehdä vain maakuntahallituksen suostumuksella. Pykälän 34 kohdan mukaan puolustusvoimat ja rajavartiolaitos, ottaen huomioon lain 12 §:n säännökset, valtion turvallisuuden turvaamiseen liittyvä poliisitoiminta, puolustustila sekä varautuminen poikkeusoloihin kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Myös ydinenergia kuuluu itsehallintolain 27 §:n 18 kohdan mukaan valtakunnan toimivaltaan.

Tilanteet, joissa väestölle annettavia varoitusviestejä voidaan tarvita, voivat siten liittyä sekä maakunnan että valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviin aloihin. Varoitusviestejä voidaan tarvita esimerkiksi onnettomuuksien, luonnonilmiöiden tai muiden häiriötilanteiden yhteydessä, jotka liittyvät maakunnan pelastustoimen toimintaan. Samalla järjestelmän on tarkoitus palvella myös sellaisissa tilanteissa, jotka kuuluvat valtakunnan toimivaltaan, kuten säteilyonnettomuuksissa, vakavissa valtion turvallisuuteen kohdistuvissa uhissa, sabotaasitapauksissa, terrorismissa, väestönsuojelutilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Varoitustilanteet voivat lisäksi olla rajat ylittäviä tai sellaisia, joissa uhka kohdistuu suoraan Ahvenanmaahan tai liikkuu Ahvenanmaan kautta kohti muita osia maasta. Siksi on tärkeää, että järjestelmä mahdollistaa varoitusviestien nopean välittämisen riippumatta siitä, sijaitseeko toimivaltainen viranomainen maakunnassa vai valtakunnan hallinnossa.

Tämän vuoksi toimiva ja yhtenäinen varoitusviestijärjestelmä on merkityksellinen sekä maakunnan että valtakunnan viranomaisille. On tärkeää, että järjestelmää voidaan käyttää varoitusviestien välittämiseen valtakunnan toimivaltaan kuuluvissa tilanteissa ja että samalla Ahvenanmaan toimivaltaiset viranomaiset voivat ilman tarpeettomia viivytyksiä käynnistää ja välittää varoitusviestejä tilanteissa, jotka kuuluvat maakunnan toimivaltaan. Sääntely tulisi laatia siten, että päätöksenteko- ja viestinvälitysketju on mahdollisimman yksinkertainen ja tehokas sekä toimintakykyinen myös silloin, kun tavanomaista virkaorganisaatiota ei ole miehitetty.

Cell Broadcast -teknologiaan perustuvan varoitusjärjestelmän tarkoituksena on täydentää nykyisiä varoitusmuotoja, eikä se korvaa muiden varoituskanavien tarvetta. Ahvenanmaalla voi esiintyä tilanteita, joissa Cell Broadcast -viestiä on täydennettävä esimerkiksi yleisellä vaaramerkillä, kaiutinkuulutuksilla tai muilla varoitustoimenpiteillä. Järjestelmä tulisi siksi suunnitella siten, että sitä voidaan käyttää joustavasti yhdessä muiden kansallisten ja alueellisten varoitusjärjestelmien kanssa.

Cell Broadcast -järjestelmän käyttöönotossa on varmistettava, että järjestelmä toimii Ahvenanmaalla ja että varoitusviestit voidaan välittää ruotsin kielellä. Järjestelmä tulisi lisäksi suunnitella siten, että sitä voidaan käyttää sekä valtakunnallisissa varoitustilanteissa että sellaisissa maakunnan paikallisissa tai alueellisissa tilanteissa, joissa on tarpeen tavoittaa yleisö nopeasti varoitustiedolla. Ahvenanmaan väestön tulee voida vastaanottaa varoitusviestejä samoin edellytyksin kuin muualla Suomessa asuvat ihmiset.

Yleisradio

Yleisradio pitää vaaratiedottamisen kehittämistä kokonaisuudessaan tärkeänä. Yleisradiolla on lakisääteinen tehtävä Yle-lain 7 §:n 7 kohdan mukaan välittää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjä viranomaistiedotuksia ja varautua televisio- ja radiotoiminnan sekä muun tiedonvälityksen hoitamiseen poikkeusoloissa (27.6.2025/412).

Yleisradio pitää perusteltuna ja kannatettavana, että vaaratiedotteesta annettuun lakiin sisällytetään yhdeksi varoitusjärjestelmäksi Cell Broadcast -väestönvaroitusjärjestelmä. Koska Cell Broadcast -järjestelmä mahdollistaa kohdistetun paikallisen vaaratiedottamisen, on tärkeää varmistaa, että vaaratiedottamisen prosessit uudistetaan tämän mukaisesti. Siten, että on selvää, milloin tiedottaminen tapahtuu paikallisesti ja milloin laajemmin.

Yleisradio on osa vaaratiedotejärjestelmän kokonaisuutta, ja arvioimme, että Ylen rooli tulee muuttumaan prosessin yhteydessä. Tämän vuoksi tulevat muutokset on syytä valmistella kokonaisvaltaisesti. Yleisradio kiinnittää huomiota siihen, että uudessa järjestelmässä viranomaisten tehtävänä on tuottaa tarvittavat eri kieliversiot erityisesti paikallisiin vaaratiedotteisiin.

Ylen huoltovarmuustehtävää täydennettiin Yle-laissa elokuussa 2025 nykytilaa vastaavaksi siten, että se koskee myös Ylen yleisissä televerkoissa eli internetissä tarjoamia palveluja. Muutos tehtiin parlamentaarisen neuvotteluprosessin tuloksena vastaamaan tosiasiallista nykytilaa (ns. Marttisen parlamentaarinen Yle-työryhmä). Suurin osa suomalaisista kuluttaa jo nyt Ylen palveluita verkon kautta mobiilisti.

Yle ehdottaa, että vaaratiedotteesta annettavaan lakiin lisätään maininta Ylen

internetjulkaisutavoista seuraavasti:

Ehdotus:

7 § Vaaratiedottamisprosessin kulku

Hätäkeskuslaitos välittää vaaratiedotteen Cell Broadcast -väestönvaroitusjärjestelmään ja telepäätelaitesovellukseen sekä radiossa, televisiossa LISÄYS ALKAA ja Ylen internetissä tarjoamissa palveluissa tapahtuvaa LISÄYS LOPPUU jakelua varten Yleisradio Oy:öön.

Ympäristöministeriö

Vaaratiedotteiden monikanavaisuuden lisääminen nähdään kannatettavana, mutta muutoin ympäristöministeriöllä ei ole asiaan lausuttavaa.

Ålands polismyndighet

Ahvenanmaan poliisiviranomainen tukee esitystä siltä osin kuin siinä tunnistetaan Cell Broadcast -järjestelmän käyttöönoton tarve ja hyödyt. Tuki kuitenkin edellyttää, että tässä lausunnossa esiin nostetut puutteet korjataan.

Poliisiviranomainen katsoo, ettei uudella järjestelmällä nykyisessä muodossaan ole edellytyksiä huomioida kattavasti kaikkia Ahvenanmaalla mahdollisesti syntyviä vaaratilanteita tai tilanteita, jotka voivat siirtyä Ahvenanmaalta Manner-Suomeen. Jotta esityksen tavoite — tehdä väestön varoittamisesta nopeampaa ja tehokkaampaa, kasvattaa

varoitusten kattavuutta siten, että ne saavuttavat riskialueella olevien henkilöiden matkapuhelimet, sekä varmistaa viranomaisohjeiden nopea ja luotettava välittyminen — saavutettaisiin, on välttämätöntä huomioida lainsäädännön ja viranomaistoiminnan rakenteelliset erot.

Samaa tai samankaltaista problematiikkaa esiintyy jo nykyisen lainsäädännön, viranomaisrakenteiden ja hälytysjärjestelmien yhteydessä. Lainsäädäntövallan jakautumisesta sekä Ahvenanmaan viranomaisten ja muun Suomen viranomaisten vastuunjaosta johtuvat kysymykset on selkeytettävä. Lakimuutosehdotuksen mukaan Hätäkeskuslaitoksen tehtäväksi tulisi uuden 7 §:n nojalla toimivaltaisten viranomaisten varoitusviestien välittäminen Cell Broadcast -järjestelmään. Jo nykyisin menettely perustuu siihen, että lain 3 §:ssä määritelty viranomaiset voivat antaa varoitusviestejä ja arvioivat lain 4 §:n perusteella, onko yleisön varoittaminen tarpeen ihmiselämää tai terveyttä uhkaavan vaaratilanteen tai merkittävän omaisuusvahingon ehkäisemiseksi. Ne määrittelevät myös viestin maantieteellisen kohdentamisen sekä sen, lähetetäänkö viesti televisiossa. Tämän jälkeen viesti toimitetaan Hätäkeskuslaitokselle, joka välittää sen muuttamattomana suomeksi ja ruotsiksi sovelluksiin sekä Yleisradiolle radio- ja televisiolähetystyksiä varten.

Uutta ehdotuksessa on siis se, että Cell Broadcast -jakelukanava lisätään nykyisten jakelukanavien rinnalle.

Ahvenanmaalla Hätäkeskuslaitos ei kuitenkaan toimi 112-viranomaisena eikä tavallisesti myöskään varoitusviestien välittäjänä. Nämä tehtävät kuuluvat Ahvenanmaan poliisiviranomaiselle. Valtion virasto Ahvenanmaalla, jolla on lain 3 §:n mukainen oikeus antaa varoitusviestejä, ei ole ympärivuorokautisesti tavoitettavissa oleva operatiivinen viranomainen. Sen sijaan Hätäkeskuslaitos on toimivaltainen viranomainen valtakunnan turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa.

Tästä seuraa, ettei Hätäkeskuslaitoksella normaalisti ole toimivaltaa Ahvenanmaalla, mutta se vastaa tietyistä itsehallintolaissa määritellyistä tilanteista. Cell Broadcast -järjestelmää kehitetään Ukrainan sodan aiheuttamien ulkoisten uhkien vuoksi, ja tällaiset varoitukset kuuluvat Hätäkeskuslaitoksen vastuulle myös Ahvenanmaalla.

Jos vaaratilanne koskee Ahvenanmaan väestöä, varoitusten tulisi tavoittaa ihmiset yhtä tehokkaasti riippumatta siitä, kuuluuko tilanne valtakunnan lainsäädännön (esimerkiksi sotilaalliset uhkat ja kansallinen turvallisuus) vai maakuntalainsäädännön (esimerkiksi ympäristöuhat ja paikalliset järjestyshäiriöt) piiriin.

Järjestelmän tulisi toimia yhtä tehokkaasti riippumatta siitä, havaitaanko uhka Ahvenanmaan viranomaisten toimesta vai Ahvenanmaan ulkopuolella. Esimerkkinä voidaan mainita Länsi-Suomessa havaittu päästö, joka uhkaa levitä Ahvenanmaalle. Sama koskee Ahvenanmaan ulkopuolella olevaa väestöä tilanteissa, joissa uhka havaitaan Ahvenanmaalla mutta ulottuu maakunnan rajojen ulkopuolelle. Ahvenanmaalla tehty havainnot, joilla voi olla vaikutuksia maakunnan ulkopuolella, on voitava välittää tehokkaasti edelleen hälytettäväksi.

Nykyinen lainsäädäntö ja valtion viranomaisten organisoituminen Ahvenanmaalla eivät anna selkeää ohjeistusta siitä, kuinka varoitukset tulee välittää valtion viranomaisten ja itsehallintoviranomaisten välillä.

Koska Cell Broadcast on vain yksi osa monikanavaista varoitusjärjestelmää, samanlaisen monikanavaisen mallin tulisi toimia Ahvenanmaalla kuin muualla Suomessa myös niissä tilanteissa, joissa Hätäkeskuslaitos toimii toimivaltaisena ja vastuullisena viranomaisena.

Ahvenanmaan poliisiviranomainen katsoo, että hallituksen esityksessä Ahvenanmaan asemaa on käsitelty liian suppeasti. Esitystekstistä voi syntyä virheellinen käsitys, että Cell Broadcast -järjestelmä kuuluisi kokonaisuudessaan Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan eikä koskisi valtakunnan toimivaltaan kuuluvia turvallisuustilanteita Ahvenanmaalla.

Poliisiviranomainen korostaa, että varoitusviestit kuuluvat osittain myös valtakunnan yksinomaiseen toimivaltaan itsehallintolain 27 §:n perusteella, erityisesti: maanpuolustuksen, rajavartiolaitoksen, valtion turvallisuuden, poikkeusoloihin varautumisen sekä väestönsuojelun osalta. Juuri näihin uhiin FI-Alert- ja Cell Broadcast -järjestelmien käyttöön otolla pyritään vastaamaan.

Ahvenanmaan poliisiviranomainen vastaa Ahvenanmaan hätäkeskus- ja hälytystoiminnasta. Poliisiviranomaisen yhteydessä toimiva Hälytys- ja tilannekeskus (ALC):vastaanottaa 112-hätäilmoitukset, hälyttää pelastusyksiköt ja välittää varoitusviestit Ahvenanmaalla.

Ahvenanmaan pelastuslain mukaan poliisiviranomainen antaa viipymättä yleisölle välitettävät varoitusviestit poliisin, pelastusviranomaisten tai muun laissa säädetyn toimivaltaisen viranomaisen päätöksen perusteella. Viestit toimitetaan Ålands Radio och TV Ab:lle, jonka on välitettävä ne yleisölle viipymättä. Käytännössä Ahvenanmaan järjestelmä eroaa sekä lainsäädännöllisesti että operatiivisesti valtakunnallisesta mallista. Tästä syystä valtakunnan tulee lainsäädännössään turvata Ahvenanmaan asukkaille sama turvallisuustaso kuin Manner-Suomen asukkaille.

Poliisiviranomainen korostaa, että saman turvallisuustason saavuttaminen Ahvenanmaalla edellyttää erityisiä toimenpiteitä.

Ahvenanmaan viranomaisrakenne poikkeaa merkittävästi muun Suomen rakenteesta: Ahvenanmaalla ei ole hyvinvointialueita. Maakunnan hallitus vastaa pelastustoimen yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta. Sosiaalihuolto on kuntien vastuulla. Ahvenanmaan terveydenhuolto toimii maakunnan viranomaisena. Ambulanssi- ja palokuntatoiminta on järjestetty eri tavoin kuin muualla Suomessa. Lisäksi Ahvenanmaalla toimii useita valtion viranomaisia, kuten: Rajavartiolaitos, Ahvenanmaan merivartioasema ja Valtion virasto Ahvenanmaalla.

Poliisiviranomainen toteaa, ettei tällä hetkellä ole selvää, voivatko Ahvenanmaan viranomaiset välittää varoitusviestejä Hätäkeskuslaitokselle samalla tavoin kuin valtakunnan viranomaiset. Erityisesti laaja-alaisissa kriiseissä, jotka koskevat sekä Ahvenanmaata että muuta Suomea, sekä valtion toimivaltaan kuuluvissa poikkeusolojen tilanteissa tarvitaan parempaa yhteistyötä, selkeämpiä prosesseja ja tarkempaa lainsäädäntöä.

Ahvenanmaan poliisiviranomainen tukee kiireellistä esitystä varoitusviesteistä annetun lain 5 ja 7 §:n muuttamiseksi. Poliisiviranomainen edellyttää kuitenkin, että Ahvenanmaalle turvataan samat hälytys- ja varoitushälytysmahdollisuudet kuin muualla Suomessa.

Yksinkertaisin ratkaisu olisi kirjata lakiin, että Ahvenanmaan poliisiviranomaisella on Ahvenanmaan vastuullisena 112-viranomaisena samat lakisääteiset oikeudet käyttää Cell Broadcast -järjestelmää kuin Hätäkeskuslaitoksella. Tämä mahdollistaisi hälyttämisen Ahvenanmaan alueella, hälytysten välittämisen tilanteissa, joissa uhka havaitaan Ahvenanmaalla mutta kohdistuu muuhun Suomeen ja koko Suomen kattavan yhtenäisen turvallisuustason. Muussa tapauksessa sekä Ahvenanmaa että valtakunnan läntinen sivusta jäisivät haavoittuvaisiksi tilanteissa, joissa uhka kulkee Ahvenanmaan kautta tai kohdistuu Ahvenanmaalle muualta kuin idästä.

Poliisiviranomainen ilmaisee lopuksi suurta hämmästystään siitä, että nämä valmistelun puutteet ovat edelleen olemassa, vaikka samoja kysymyksiä on käsitelty useiden vuosien ajan sisäministeriön, pelastusosaston ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa Ålarm–Erica-järjestelmien integraatiota koskevissa keskusteluissa.

Lausunnon mukaan puutteet on korjattava, jotta koko Suomen, mukaan lukien Ahvenanmaan, turvallisuus voidaan varmistaa siten, että kaikilla Suomessa olevilla henkilöillä on yhtäläinen varoitustaso ja turvallisuus riippumatta siitä, sijaitsevatko he Ahvenanmaalla vai muualla Suomessa.

Ålands landskapsregering

Ahvenanmaan maakunnanhallituksen lainsäädäntövaltaa koskevat säännökset sisältyvät Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:ään. Valtakunnan lainsäädäntövaltaa koskevat säännökset puolestaan sisältyvät itsehallintolain 27 §:ään. Itsehallintolain 18 §:n 6 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevissa asioissa lukuun ottamatta niitä poikkeuksia, jotka mainitaan lain 27 §:n 27, 34 ja 35 kohdassa, sekä palo- ja pelastustoimea koskevissa asioissa. Itsehallintolain 27 §:n 28 kohdan mukaan väestönsuojelu kuuluu valtakunnan toimivaltaan, kuitenkin siten, että päätös maakunnassa asuvien henkilöiden siirtämisestä maakunnan ulkopuolelle voidaan tehdä vain maakuntahallituksen suostumuksella. Pykälän 34 kohdan mukaan puolustusvoimat ja rajavartiolaitos, ottaen huomioon lain 12 §:n säännökset, valtion turvallisuuden turvaamiseen liittyvä poliisitoiminta, puolustustila sekä varautuminen poikkeusoloihin kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Myös ydinenergia kuuluu itsehallintolain 27 §:n 18 kohdan mukaan valtakunnan toimivaltaan.

Tilanteet, joissa väestölle annettavia varoitusviestejä voidaan tarvita, voivat siten liittyä sekä maakunnan että valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviin aloihin. Varoitusviestejä voidaan tarvita esimerkiksi onnettomuuksien, luonnonilmiöiden tai muiden häiriötilanteiden yhteydessä, jotka liittyvät maakunnan pelastustoimen toimintaan. Samalla järjestelmän on tarkoitus palvella myös sellaisissa tilanteissa, jotka kuuluvat valtakunnan toimivaltaan, kuten säteilyonnettomuuksissa, vakavissa valtion turvallisuuteen kohdistuvissa uhissa, sabotaasitapauksissa, terrorismissa, väestönsuojelutilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Varoitustilanteet voivat lisäksi olla rajat ylittäviä tai sellaisia, joissa uhka kohdistuu suoraan Ahvenanmaahan tai liikkuu Ahvenanmaan kautta kohti muita osia maasta. Siksi on tärkeää, että järjestelmä mahdollistaa varoitusviestien nopean välittämisen riippumatta siitä, sijaitseeko toimivaltainen viranomainen maakunnassa vai valtakunnan hallinnossa.

Tämän vuoksi toimiva ja yhtenäinen varoitusviestijärjestelmä on merkityksellinen sekä maakunnan että valtakunnan viranomaisille. On tärkeää, että järjestelmää voidaan käyttää varoitusviestien välittämiseen valtakunnan toimivaltaan kuuluvissa tilanteissa ja että samalla Ahvenanmaan toimivaltaiset viranomaiset voivat ilman tarpeettomia viivytyksiä käynnistää ja välittää varoitusviestejä tilanteissa, jotka kuuluvat maakunnan toimivaltaan. Sääntely tulisi laatia siten, että päätöksenteko- ja viestinvälitysketju on mahdollisimman yksinkertainen ja tehokas sekä toimintakykyinen myös silloin, kun tavanomaista virkaorganisaatiota ei ole miehitetty.

Cell Broadcast -teknologiaan perustuvan varoitusjärjestelmän tarkoituksena on täydentää nykyisiä varoitusmuotoja, eikä se korvaa muiden varoituskanavien tarvetta. Ahvenanmaalla voi esiintyä tilanteita, joissa Cell Broadcast -viestiä on täydennettävä esimerkiksi yleisellä vaaramerkillä, kaiutinkuulutuksilla tai muilla varoitustoimenpiteillä. Järjestelmä tulisi siksi suunnitella siten, että sitä voidaan käyttää joustavasti yhdessä muiden kansallisten ja alueellisten varoitusjärjestelmien kanssa.

Cell Broadcast -järjestelmän käyttöönotossa on varmistettava, että järjestelmä toimii Ahvenanmaalla ja että varoitusviestit voidaan välittää ruotsin kielellä. Järjestelmä tulisi lisäksi suunnitella siten, että sitä voidaan käyttää sekä valtakunnallisissa varoitustilanteissa että sellaisissa maakunnan paikallisissa tai alueellisissa tilanteissa, joissa on tarpeen tavoittaa yleisö nopeasti varoitustiedolla. Ahvenanmaan väestön tulee voida vastaanottaa varoitusviestejä samoin edellytyksin kuin muualla Suomessa asuvat ihmiset.

Erityisesti silloin, kun väestö on tavoitettava mobiililaitteiden kautta ja kun on varmistettava, että varoitusviestit saavuttavat vastaanottajat nopeasti myös poikkeusoloissa. Tätä taustaa vasten kehitetään uusi varoitusjärjestelmä, FI-Alert, joka perustuu Cell Broadcast -teknologiaan ja EU Alert -konseptiin. Järjestelmän tarkoituksena on täydentää nykyisiä varoituskanavia mahdollistamalla varoitusviestien nopea ja maantieteellisesti kohdennettu jakelu suoraan matkapuhelimiin vaara-alueella. Tavoitteena on ottaa järjestelmä käyttöön ennen lokakuuta 2026.

Ehdotetut lakimuutokset ovat osa tätä kehitystyötä, ja niiden tarkoituksena on luoda oikeudelliset edellytykset Cell Broadcast -järjestelmän integroimiseksi kansalliseen väestön varoittamisjärjestelmään.

Maakuntahallituksen lausunto

Maakuntahallitus toteaa aluksi, ettei maakunnalle ole annettu mahdollisuutta lausua esityksestä virallisen lausuntomenettelyn kautta, vaikka ehdotus koskee koko Suomen väestön varoittamista ja siten välittömästi myös Ahvenanmaata. Ahvenanmaan aseman käsittely hallituksen esityksessä otsikon *”Ahvenanmaan itsehallinto”* alla on puutteellista ja rajoittuu yleiseen viittaukseen itsehallintolain mukaiseen toimivallanjakoon ilman todellista analyysiä tai vaikutusten arviointia Ahvenanmaan näkökulmasta.

Esityksessä lähdetään siitä, että asia kuuluu kokonaisuudessaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden alaan, joka Ahvenanmaan itsehallintolain (FFS 1144/1991) 18 §:n 6 kohdan mukaan kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan niiltä osin kuin asiasta ei säädetä lain 27 §:ssä. Tällainen arvio on kuitenkin liian yksinkertaistettu eikä vastaa asian todellista

luonnetta. Käsitettä *yleinen järjestys ja turvallisuus* ei voida tulkita siten, että kaikki väestön varoittamiseen liittyvät kysymykset automaattisesti kuuluisivat maakunnan toimivaltaan.

Tarkasteltavana oleva järjestelmä liittyy läheisesti kansalliseen turvallisuuteen, varautumiseen ja väestönsuojeluun, erityisesti siksi, että sitä on tarkoitus käyttää vakavissa uhkatilanteissa, mukaan lukien ilmasta tulevat uhat, sekä poikkeusoloissa. Tämän vuoksi on ongelmallista katsoa asian kuuluvan yksinomaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden alaan ilman tarkempaa analyysia järjestelmän tarkoituksesta ja sen yhteydestä valtakunnan toimivaltaan kuuluviin aloihin. Oikea toimivaltatarkastelu edellyttää kokonaisarviointia, jossa huomioidaan myös väestönsuojelu, varautuminen ja poikkeusolot.

Ehdotetun varoitusjärjestelmän käyttöala kattaa näin ollen merkittävässä määrin tilanteita, jotka kuuluvat valtakunnan toimivaltaan. Näissä tilanteissa on selvää, että myös Ahvenanmaa tarvitsee toimivan varoitusjärjestelmän.

Erityisesti silloin, kun väestö on tavoitettava mobiililaitteiden kautta ja kun on varmistettava, että varoitusviestit saavuttavat vastaanottajat nopeasti myös poikkeusoloissa.

3. Huomiot ja kehittämissuhteet

Hallituksen esitysluonnos sai laajaa kannatusta ja lausunnonantajat eivät varsinaisesti vastustanut lakimuutosta. Esitetyt huomiot kohdistuivat pääasiassa järjestelmän käytännön toteutukseen, järjestelmän käyttöönoton aikatauluun ja jatkokehittämiseen sekä saavutettavuuteen.

Lausunnoissa korostettiin, että Cell Broadcast -järjestelmän käyttöönotosta huolimatta muiden varoituskanavien merkitys säilyy keskeisenä, koska kaikki väestöryhmät eivät välttämättä vastaanota viestejä yhdenvertaisesti. Lausunnoissa todettiin muun muassa, että väestöhälyttimillä, radio- ja televisiotiedottamisella sekä muilla viestintäkanavilla on edelleen tärkeä rooli erityisesti niille henkilöille, joita uusi järjestelmä ei tavoita.

Erityistä huomiota kiinnitettiin saavutettavuuteen, esteettömyyteen ja yhdenvertaisuuteen sekä järjestelmän yhteensopivuuteen esimerkiksi ruudunlukuohjelmien ja tekstistä puheeksi -toimintojen kanssa. Tätä korostivat lausunnoissaan erityisesti Hätäkeskuslaitos, Keski-Suomen pelastuslaitos, Pohjanmaan hyvinvointialue, Kuntaliitto ja Ahvenanmaata koskevassa lausunnossa esitetyt näkemykset sekä Yleisradio.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue, Keski-Suomen pelastuslaitos sekä yksityishenkilö 1. kiinnittivät huomiota siihen, että kaikki eivät hyödy järjestelmästä yhdenvertaisesti. Huolta aiheuttivat erityisesti näkövammaiset henkilöt. Näkövammaisten liitto esittää, että vaikutusarvioinneissa otettaisiin huomioon, etteivät kaikki voi saada tietoa puhelimen näytölle tulleesta Cell Broadcast -varoitusjärjestelmän viestistä. Järjestelmä parantaa näkövammaisten tiedonsaantia, mutta osa näkövammaisista jää ulkopuolelle. Huomioitavia varoitusjärjestelmän käyttäjiä ovat lisäksi mm. iäkkäät henkilöt, henkilöt, joilla ei ole yhteensopivaa päätelaitetta, henkilöt, joilla ei ole matkapuhelinta sekä vieraskieliset henkilöt. Myös ruudunlukuohjelmien toimivuus tulee varmistaa, tekstistä puheeksi -ominaisuuksia tulee tukea, käyttäjille on laadittava selkeät käyttöohjeet ja yhdenvertaisuusperiaatteen toteutuminen tulee huomioida jatkovalmistelussa.

Useat lausunnonantajat pitivät tärkeänä, että sääntely olisi teknologianeutraalia eikä rajaisi tulevaisuudessa käyttöön otettavia uusia varoitusteknologioita. Lisäksi esitettiin, että pelastusviranomaiselle tulisi tietyissä kiireellisissä tilanteissa mahdollistaa vaaratiedotteen välittäminen suoraan väestölle. Lausunnoissa nostettiin esiin myös viranomaisten välisen tiedonvaihdon merkitys, Poliisihallituksen lausunnossaan esiin tuoma Hätäkeskuslaitokselle aiheutuvien uusien tehtävien pysyvän rahoituksen varmistaminen sekä järjestelmän hyödyntäminen osana laajempaa varautumis- ja kriisiviestintäkokonaisuutta. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen pelastuslaitos ja Helsingin SOTPE ehdottivat, että pelastusviranomaiselle annettaisiin mahdollisuus välittää vaaratiedote suoraan väestölle erittäin kiireellisissä tilanteissa. Varsinais-Suomen hyvinvointialue esitti myös, että järjestelmää voitaisiin tulevaisuudessa hyödyntää myös ennakoivassa turvallisuusviestinnässä, varautumista tukevassa viestinnässä ja kehittyvien uhkien ennakkovaroittamisessa.

Muun muassa Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos, Vantaan–Keravan hyvinvointialue ja Helsingin SOTPE katsoivat, että sääntelyn tulisi mahdollistaa myös tulevaisuudessa kehittyvien varoitusratkaisujen hyödyntäminen ilman lakimuutostarvetta. Lausunnoissa ehdotettiin teknologianeutraalimpaa lähestymistapaa, jossa vaaratiedotteita voitaisiin välittää myös muiden luotettavien ja turvallisten teknologioiden avulla.

Useissa lausunnoissa esitettiin myös, että järjestelmän tulisi tukea kansalliskielten lisäksi englantia ja mahdollisuuksien mukaan muitakin kieliä. Tätä ehdottivat muun muassa Hätäkeskuslaitos, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos, Pohjois-Karjalan hyvinvointialue, Poliisihallitus, Yleisradio, yksityishenkilö 2. (Ahvenanmaata koskeva lausunto). Erityisesti ehdotettiin, että varoitukset voitaisiin välittää vähintään: suomeksi, ruotsiksi ja saamen kielillä alueellisesti sekä englanniksi ulkomaalaisten, matkailijoiden ja muiden vieraskielisten tavoittamiseksi. Yksittäisissä lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös terminologiaan. Säteilyturvakeskus piti vieraskielisen Cell Broadcast -termin käyttöä säädöstekstissä ongelmallisena ja ehdotti sen korvaamista kotoperäisellä termillä, kuten sijaintiperusteinen lähetys. Hätäkeskuslaitos ehdotti suomenkielistä termiä solulähetysjärjestelmä korvaamaan Cell Broadcast- järjestelmä ilmaisua.

Useissa lausunnoissa korostettiin tarvetta täsmentää vaaratiedottamisen vastuita, operatiivisia toimintamalleja, häiriötilanteiden hallintaa ja virheellisten vaaratiedotteiden korjaamista ja että järjestelmän käyttöön liittyvien vastuiden ja oikaisumenettelyiden tulee olla selkeitä.